

แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจ
การบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

โดย

พลโท สุเชษฐ์ ตันยะเวช
ผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการ
กองทัพบก

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2559 – 2560

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย
ของกองทัพภาคที่ 3

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลโท สุเชษฐ์ ตันยะเวช   **หลักสูตร** วปอ.   **รุ่นที่** 59

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาข้อจำกัดตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและหาแนวทางในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจาก กฎ ระเบียบ คำสั่ง และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ตลอดจนการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งทำการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 เพื่อได้แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของทัพภาคที่ 3 ยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่จะเป็นในด้านยุทธโธปกรณ์ และอำนาจในการสั่งการที่ไม่ชัดเจน กำลังพลมีความพร้อมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานแต่ขาดประสบการณ์ของกำลังพลประกอบกับขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้การปฏิบัติในการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยไม่มีความคล่องตัว และมีข้อเสนอแนะคือควรมีแผนรองรับการปฏิบัติงาน หากแผนที่วางไว้ไม่สามารถปฏิบัติได้ โดยมีการประชุมหารือร่วมกันทุกฝ่าย ในด้านงบประมาณ ควรมีการกั้นงบประมาณที่ได้ตั้งไว้ส่วนหนึ่งเพื่อรองรับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และควรปรับแก้กฎ ระเบียบ การเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ด้านกำลังพล ให้มีการฝึกและพัฒนาทักษะ ในการปฏิบัติงานให้กับกำลังพลที่เกี่ยวข้อง และในด้านยุทธโธปกรณ์ ควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3” นี้ เป็นการศึกษาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อหาแนวทางในการบริหารระบบจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสภาวะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเพิ่มของอุณหภูมิของโลกมากขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งทางกายภาพหรือเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก

ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ดังนั้นการดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน รวดเร็ว และตรงจุด เพื่อลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวที่ควรรู้จักและควรที่จะมีความรู้และแนวทางการป้องกัน ภัยธรรมชาติมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลา โดยที่มนุษย์ไม่ได้ตั้งตัวสำหรับป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้น และเตรียมรับมือได้อย่างทันที่ การมีระบบการบริหารจัดการในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการให้ความรู้ มีการเฝ้าระวัง มีระบบการแจ้งเตือนที่ดี ทันเวลาแก่ประชาชน ก็จะทำให้ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประชาชนน้อยลง

พลโท

(สุเชษฐ์ ตันยะเวช)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่น 59

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการ	3
วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการการวิจัย	3
คำจำกัดความ	3
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ทฤษฎีและแนวความคิดด้านกระบวนการบริหารจัดการ	5
บทบาทและหน้าที่ของทหารในการปฏิบัติการเมื่อเกิดสาธารณภัย	11
กฎหมาย ระเบียบ นโยบายและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
กรอบแนวคิดของการวิจัย	44
สรุป	44
บทที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ	
ภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3	45
ปัญหาการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย	45
แนวโน้มสมภาวะการเกิดภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสัมภาษณ์ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่	48

	สรุป	49
บทที่ 4	แนวทางในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทา	
	สาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3	51
	การบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3	51
	วิเคราะห์ปัญหาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อภารกิจของทัพภาคที่ 3	52
	สรุป	53
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	55
	บรรณานุกรม	58
	ภาคผนวก	60
	ประวัติย่อผู้วิจัย	62

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2 - 1 การแบ่งมอบงานตามแผนบรรเทาสาธารณภัย	14
2 - 2 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม	15
2 - 3 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย	15
2 - 4 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก	16
2 - 5 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558	30

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสภาวะของโลกในปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเพิ่มของอุณหภูมิของโลกซึ่งเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทั้งทางกายภาพหรือเกิดภัยพิบัติต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลก อาทิ แผ่นดินไหว อุทกภัย ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อมวลมนุษยชาติ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ไปจนถึงการเกิดอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก และทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยก็เช่นเดียวที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว จากสถิติการเกิดภัยพิบัติในรอบ 20 ที่ผ่านมาในประเทศพบว่า ภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายมากที่สุด คือ ภัยจากน้ำท่วมและดินโคลนถล่ม รวมถึงสาธารณภัยในรูปแบบอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างภัยพิบัติ อาทิ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม อัคคีภัย ไฟป่า วาตภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง แผ่นดินไหว หมอกควันและอื่นๆ ประชาชนได้รับความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สิน ดังนั้นการดำเนินการต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการระบบการบรรเทาสาธารณภัย และได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน รวดเร็ว และตรงจุด เพื่อลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ภัยพิบัติทางธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งใกล้ตัวที่ควรรู้จักและควรที่จะมีความรู้และแนวทางการป้องกันภัยธรรมชาติมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป อาจจะร้ายแรงน้อยหรือร้ายแรงมากและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยที่มนุษย์ไม่ได้ตั้งตัว การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ สามารถป้องกันและเตรียมรับมือกับภัยพิบัตินั้นได้ อย่างทันท่วงที ด้วยการมีระบบการบริหารจัดการในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการให้ความรู้ มีการเฝ้าระวัง มีระบบการแจ้งเตือนที่ดี ทันเวลา แก่ประชาชน ก็จะทำให้ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประชาชนน้อยลง

กองทัพเป็นองค์กรที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากที่สุดองค์กรหนึ่งของประเทศจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาโดยตลอดและอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์กรที่มีความรับผิดชอบที่สูงกว่า เช่น ระดับรัฐบาล หรือหน่วยงานที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามสถานการณ์เหล่านั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพจะต้องปฏิบัติงานในการแก้ปัญหา ภายใต้การบริหารจัดการหรือร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย ทั้งปัญหาที่เกิดภายในกองทัพ ตลอดจนปัญหาการปฏิบัติงานร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยการประชุมการดำเนินการกับส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยทหารในพื้นที่เป็นหน่วยให้การสนับสนุน ดังนั้นกองทัพ

นอกจากมีภารกิจในการรักษาอธิปไตยของชาติแล้วยังมีภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกประการหนึ่ง โดยการใช้กำลังและยุทธโศปกรณ์ของหน่วยด้วยที่มีอยู่การประสานการปฏิบัติกับฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่เข้าให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน และการช่วยชีวิตประชาชนผู้ประสบภัยดังกล่าว สำหรับในส่วนพื้นที่ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในพื้นที่ภาคเหนือของ ประเทศ ในห้วงที่ผ่านมาได้มีการจัดกำลัง และยุทธโศปกรณ์เข้าให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย จำนวนหลายครั้ง ที่สำคัญและมีความรุนแรงมาก เช่น ในปี พ.ศ.2544 การเกิดอุทกภัยดินโคลนถล่มในพื้นที่ อำเภอน้ำก้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2547 การเกิดอุทกภัยดินโคลนถล่มในพื้นที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และในปี พ.ศ.2549 การเกิดอุทกภัยดินโคลนถล่มในพื้นที่ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นต้น ซึ่งในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประสบปัญหา ข้อขัดข้อง มีความซ้ำซ้อน สับสน และขาดเอกภาพในการดำเนินการ จึงทำให้ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับความเดือดร้อนและได้รับการช่วยเหลือที่ล่าช้าไป ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อหาแนวทางในการบริหารระบบจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการ บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3
3. เพื่อได้แนวทางในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาข้อมูล กฎ ระเบียบ คำสั่ง ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3 ตลอดจนการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งก่อน ระหว่างและ หลังการเกิดภัยพิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าเอกสาร คำสั่ง กฎ ระเบียบและ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทบาทการปฏิบัติงานของฝ่ายทหาร และสังเกตศึกษากระบวนการ

บริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพอากาศที่ 3 ทั้งที่เป็นเอกสารและบุคคล โดยเฉพาะบุคคลใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นผู้ปฏิบัติงานทางด้านฝ่ายการทหารที่ปฏิบัติงานในส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะ และนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 3 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบปัญหาในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพอากาศที่ 3
2. ทราบถึงปัจจัยในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 3
3. ได้แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 3

คำจำกัดความ

ภัยพิบัติ	หมายถึง	ภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน โดยส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของ ผู้คนในสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวภัยพิบัติ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น
บทบาทของทหาร	หมายถึง	ผู้มีหน้าที่ในเรือรบ นักรบ ผู้เป็นกำลังรักษาความมั่นคงและบำรุงประเทศและผู้เป็นกำลังรบและทำหน้าที่อื่นๆ ในยามสงคราม ส่วนในยามสงบ ทหารมีหน้าที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือดูแลประชาชนในยามที่ประสบภัยทางธรรมชาติ
ผลสัมฤทธิ์	หมายถึง	วิธีการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์หรือผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก โดยมีกรวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัด อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
กระบวนการบริหารจัดการ	หมายถึง	กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งกระบวนการการบริหารจัดการนี้ประกอบด้วย กิจกรรมพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำหรือการสั่งการและการควบคุม
การประเมินผล	หมายถึง	คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และชาวบ้านร่วมกัน ประเมินผล และแสดงความคิดเห็นว่ายังมีสิ่งใดบกพร่อง และควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

การฟื้นฟู	หมายถึง	ขึ้นอย่างไร และเมื่อปรับปรุงแล้วก็ควรดำเนินการฝึกซ้อมเป็นระยะ จนคณะกรรมการทุกฝ่ายรู้หน้าที่และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ การซ่อมแซมเบื้องต้นในทันทีเพื่อทำปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจรวมทั้งบริการพื้นฐานที่จำเป็น ดำเนินการใช้งานได้
การประสานงาน	หมายถึง	การดำเนินงานของกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ในพื้นที่ประสบภัย รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนและเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงาน

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัย ของกองทัพภาค 3 มีดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวความคิดด้านกระบวนการบริหารจัดการ
2. บทบาทและหน้าที่ของทหารในการปฏิบัติการเมื่อเกิดสาธารณภัย
3. กฎหมาย ระเบียบ นโยบายและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย
6. สรุป

ทฤษฎีและแนวความคิดด้านกระบวนการบริหารจัดการ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า การบริหารส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการบริหารราชการ คำศัพท์ที่ใช้มี 2 คำ คือ การบริหาร (Administration) นิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย คำศัพท์อีกคำหนึ่ง คือ การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามคำว่า การบริหาร กับคำว่า การจัดการ ใช้แทนกันได้มีความหมายเหมือนกัน จะใช้สองคำนี้ปะปนกันตลอดไปตามความเหมาะสม

นักบริหารและนักวิชาการให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้ต่าง ๆ กันตามทัศนะของแต่ละบุคคลที่สำคัญ อย่างเช่น

การบริหาร หมายถึง การทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน

การจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ

สมคิด บางโม (2538 : 77) มีความเห็นว่า การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ของหน่วยงานและนอกหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉะนั้นจากความหมายดังกล่าวจึงสรุปไว้ว่าการจัดการมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะการใช้บุคลากรปฏิบัติงานในหน่วยงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

ในงานบริหารจัดการสำหรับบางคนอาจมีความสามารถพิเศษหรืออาจมีพรสวรรค์สามารถจัดการได้ดีโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมทางด้านการจัดการมาก่อน แต่ถ้าบุคคลนั้นได้รับการศึกษาอบรมมาด้วยย่อมจะทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารที่ขาดศิลปะไม่มีความสามารถพิเศษมาแต่กำเนิด หากได้รับการศึกษาอบรมทางการจัดการย่อมจะช่วยให้การจัดการดำเนินงานไปด้วยดีตามสมควร ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าบุคคลที่จะเป็นผู้บริหารหน่วยงานใดจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมก่อนเข้าปฏิบัติงาน (Pre – Service – Training) และมีการฝึกอบรมระหว่างทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียกว่าการฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In – Service Training)

ผู้บริหารจัดการที่ดีควรยึดถือว่าการจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ ควรหมั่นศึกษาหาความรู้ในด้านการจัดการเพิ่มเติมอยู่เสมอ ติดตามผลงานวิจัย ทฤษฎีและหลักวิชาการใหม่ๆ ตลอดจนพยายามใช้ความสามารถของตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ เป็นต้น

การบริหารจัดการเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินการได้ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. เป้าหมายของหน่วยงาน (Goals) หมายถึง สิ่งที่หน่วยงานปรารถนาให้บรรลุ ความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ไม่ว่าเป็นหน่วยงานธุรกิจหรือหน่วยงานของรัฐก็ตามสามารถตั้งความปรารถนาได้หลายประการ

2. วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (Objectives) หมายถึง จุดสุดยอดแห่งความต้องการในหน่วยงานขนาดกลางและเล็ก

คำว่า Goals และ Objectives มีความหมายเป็นสิ่งเดียวกันแต่ในหน่วยงานขนาดใหญ่ เช่น หน่วยงานที่เรียกว่าประเทศชาติซึ่งถูกบริหารโดยกลุ่มชนที่เรียกว่า คณะรัฐบาลนั้นเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่จะกำหนด Goals ไว้เป็นเป้าหมายสูงสุด และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้จำเป็นต้องมี วัตถุประสงค์ย่อยขึ้นมากมาย

3. นโยบายของหน่วยงาน (Policies) หมายถึง แนวทางปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์เดียวกันอาจมีวิธีปฏิบัติงานได้หลายแบบซึ่งแต่ละแบบก็จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์แทบทั้งสิ้น

4. การวางแผนหน่วยงาน (Planning) หมายถึง การเตรียมการเพื่อการปฏิบัติงาน หากแผนงานใดที่กระทำไปแล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้แผนงานนั้นก็อาจถูกกำหนดเป็นนโยบายและใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อไป

การบริหารจัดการภัยพิบัติ เป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่องไม่รู้จบ ต้องคิดอย่างเป็นระบบ โดยการปฏิบัติดังนี้

1. การป้องกันและการลดผลกระทบ

การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือประวิงเวลาการเกิดภัยพิบัติ หรือมุ่งลดผลกระทบ ลดความเสียหาย ความรุนแรง เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สถานที่สำคัญ ฯลฯ

2. การเตรียมพร้อม

มาตรการต่างๆ ที่เตรียมขึ้นเพื่อให้รัฐบาล องค์กร ชุมชน หรือประชาชน สามารถที่จะเผชิญและรับสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่และมีประสิทธิผล (Effectively) มาตรการที่ใช้ได้แก่ การจัดทำ

ปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การจัดให้มีระบบแจ้งเตือน การอพยพประชาชน การติดต่อ สื่อสาร ในภาวะฉุกเฉิน การฝึกอบรม ชักซ้อม ทดสอบระบบต่างๆ โดยการปฏิบัติในขั้นตอนนี้จะมี

- 2.1 การแจ้งเตือน “Warning”
- 2.2 การปฏิบัติช่วงซึ่งชี้ชัดว่าจะเกิดเหตุภัยพิบัติ (Threat)
- 2.3 การเฝ้าระวัง (Precaution)

3. การเกิดภัยพิบัติ

ขั้นนี้ จะเป็นการปฏิบัติการทันทีเมื่อเกิดภัยพิบัติ อาจจะเรียกได้ว่า เป็นการปฏิบัติการ ฉุกเฉิน (Emergency Respond) โดยปกติจะให้ความสำคัญกับการช่วยชีวิต และการป้องกันทรัพย์สินเสียหาย มาตรการที่นำมาใช้ได้แก่

3.1 การปฏิบัติตามแผน เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และชี้แจงให้กับส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยงาน ตัวบุคคลในองค์กรและประชาชนผู้ประสบภัย หัวใจสำคัญคือการฝึกซ้อมการปฏิบัติอย่างจริงจัง

3.2 การใช้ระบบป้องกัน คือการใช้ระบบที่ได้วางแผนเตรียมการไว้ในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

3.3 การอพยพ คือการเคลื่อนย้ายคนออกจากพื้นที่ที่กำลังจะเกิดภัยพิบัติ เพื่อรักษาชีวิตหรือทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้

3.4 การค้นหาช่วยชีวิต คือการค้นหาช่วยเหลือผู้รอดชีวิตระหว่างหรือหลังเกิดภัยพิบัติ เป็นงานที่ต้องให้ความเร่งด่วนเป็นลำดับแรก หลังเกิดเหตุ

3.5 การแจกจ่ายอาหารและยารักษาโรค การปฐมพยาบาล การจัดการที่พักพิงชั่วคราว คือการให้ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตกับผู้ประสบภัยหรือผู้อพยพจากพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดภัยพิบัติ โดยความเร่งด่วนจะเป็นลำดับหลังจากการกู้ภัย

3.6 การสำรวจและประเมินความเสียหาย คือการปฏิบัติเพื่อสำรวจความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ ในแต่ละพื้นที่อาจจะมีความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งชนิดความต้องการและปริมาณ นอกจากนี้ยังเกี่ยวพันในขั้นตอนของการฟื้นฟูอย่างมาก เป็นขั้นตอนที่ทำให้ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดได้อย่างเหมาะสม

4. การฟื้นฟูบูรณะ

เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัย ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ ภายหลังจากภัยพิบัติผ่านพ้นไป อาจจะต้องใช้เวลานานเป็นขั้นตอนที่จะเชื่อมโยงบรรดากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ และการพัฒนาประเทศเข้าด้วยกัน เพื่อให้มั่นใจว่าผลของภัยพิบัติจะสะท้อนไปสู่การวางนโยบายที่เหมาะสม ขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึงการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ การจัดการภัยพิบัติเพื่อการศึกษาและวางโครงการพัฒนาในอนาคต เพื่อมิให้การพัฒนาประเทศกลับกลายเป็นการสร้างปัญหาภัยพิบัติขึ้นเอง

5. การพัฒนาประเทศ

เป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องเกี่ยวข้องกับขั้นการฟื้นฟูบูรณะ โดยเฉพาะในเรื่องของการปรับแผนการพัฒนาประเทศในภาพรวม ผลของภัยพิบัติจะต้องนำมาพิจารณาในการปรับแผนในการพัฒนาประเทศในทุกแง่มุม โดยยกตัวอย่างเช่น กฎหมายการสร้างอาคารที่แต่เดิมมิได้กำหนดให้รองรับ

แรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว ในขั้นนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติจะต้องพิจารณา กฎหมายและแผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้สามารถลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ ผู้ที่เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงบริหาร ได้กล่าวถึงหลักการและปัจจัยของการจัดการ โดยอธิบายความแตกต่างของ 2 คำนี้ไว้ว่า หลักการ หมายถึง กฎหรือแนวทาง และ ปัจจัย หมายถึง หน้าที่ หลักการในการจัดการนั้นควรจะยืดหยุ่นและสามารถปรับไปตามตัวแปรต่างๆ ก็ได้ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรู้ว่าจะใช้และปรับหลักการได้อย่างไร หลักการที่เขาได้กำหนดขึ้นมีอยู่ 14 ประการ ได้แก่

1. การจัดการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) เป็นหลักการใช้ประโยชน์ บุคคล และกลุ่มบุคคลให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หลักการนี้ทำให้สามารถลดจำนวนคนงานลงได้ตามความจำเป็นเพื่อการปฏิบัติงานแต่ละด้าน

2. อำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึงสิทธิที่จะออกคำสั่งและอำนาจที่จะทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นสืบเนื่องและเป็นของควบคู่กันที่จะขาดเสียมิได้ มีอำนาจหน้าที่เกิดขึ้นเมื่อใด หน้าที่รับผิดชอบก็ย่อมต้องเกิดขึ้นเมื่อนั้นเสมอ

3. ระเบียบวินัย (Disciplines) คือการยินยอมที่จะปฏิบัติตาม เป็นพฤติกรรมและการแสดงออกของการเคารพในข้อตกลงระหว่างองค์การกับพนักงาน ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดที่จะรักษาระเบียบวินัยได้ ก็คือ (ก) มีผู้บริหารที่ดีในทุกระดับ (ข) ข้อตกลงทั้งหมดต้องชัดเจนและเป็นธรรมที่สุดเท่าที่จะทำได้ และ (ค) การลงโทษต้องเป็นไปตามกรรมวิธีทางตุลาการ

4. เอกภาพในด้านแนวทาง (Unity of Command) ในการกระทำกิจกรรมทุกกิจกรรมผู้ใต้บังคับบัญชาควรรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ไม่มีใครสามารถจะปรับตัวให้เข้ากับการมีผู้บังคับบัญชาเกินกว่าหนึ่งคนได้ ไม่ว่าจะในกรณีใดทั้งสิ้น

5. เอกภาพในด้านแนวทาง (Unity of Direction) กิจกรรมต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันย่อมต้องมีจุดหมายปลายทางและแผนงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6. ประโยชน์ส่วนตัวย่อมเป็นรองประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interest to General Interest) ในวงธุรกิจผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งไม่ควรจะอยู่เหนือผลประโยชน์ของงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

7. การให้ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ (Remuneration of Personnel) อัตราการให้ค่าตอบแทนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เกิดจากเจตนาธรรมของผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการและคุณค่าของเจ้าหน้าที่ โดยคำนึงถึงค่าครองชีพ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่มากมายหรือขาดแคลนสภาพต่างๆ ไปของธุรกิจ และนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของเจ้าหน้าที่และวิธีการในการให้ค่าตอบแทน การตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินมักจะใช้กันในกรณีที่เป็นเรื่องใหญ่ๆ และอาจกล่าวได้ว่าในการทำงานภาครัฐกิจนั้นแทบจะไม่มีมีการจ่ายค่าตอบแทนในรูปของตัวเงินเลย

8. การรวมอำนาจ (Centralization) การรวมอำนาจหรือการกระจายอำนาจเป็นการกำหนดอัตราส่วนเพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุด อะไรก็ตามที่เพิ่มความสำคัญให้แก่บทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชาก็คือ การกระจายอำนาจ และอะไรก็ตามที่เป็นไปในทางตรงกันข้าม เป็นการรวมอำนาจ จึงควรกำหนดอัตราส่วนให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

9. การจัดลำดับของสายงาน (Scalar Chain) หมายถึง การจัดลำดับอำนาจหน้าที่จากระดับที่มีอำนาจหน้าที่สูงสุดลงมาจนถึงระดับที่มีอำนาจที่ต่ำสุด โดยการให้ผู้ที่อยู่ในระดับเดียวกันติดต่อกันเองได้โดยตรง จะช่วยให้การทำงานง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

10. ความเรียบร้อย (Order) คือการจัดที่สำหรับทุกๆ สิ่งและจัดให้ทุกๆ สิ่งอยู่ในที่ที่จัดไว้ หรือการจัดที่สำหรับทุกๆ คน และจัดทุกๆ คนให้อยู่ในที่ของงาน การวางแผนทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ เช่นเดียวกับการจัดระเบียบวัสดุสิ่งของจะทำให้หยิบใช้ได้ง่าย

11. ความเป็นธรรม (Equity) สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในเรื่องของเจ้าหน้าที่ก็คือความต้องการในอันที่จะถูกปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค

12. ความมั่นคงในการทำงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความไม่มั่นคงในการทำงานเป็นได้ทั้งเหตุและผลของการทำงานที่เลว หมายความว่า การดำเนินงานที่เลวอาจเป็นสาเหตุแห่งการขาดความมั่นคงในการทำงาน และในขณะเดียวกันก็อาจเป็นผลเนื่องมาจากการขาดความมั่นคงในการทำงานได้เช่นกัน

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) บุคคลควรมีโอกาสแสดงความคิดริเริ่มของตนเองภายในขอบเขตจำกัดแห่งอำนาจหน้าที่และระเบียบวินัย

14. ความสามัคคี (Esprit de Corp) ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ย่อมเป็นพลังในการกระทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น หลักการนี้เป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักการมีเอกภาพในสายบังคับบัญชา ปัจจัยหรือหน้าที่ของการจัดการ ได้กำหนดไว้เป็น 5 ประการ ดังนี้

14.1 การวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีดำเนินงานเพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นโยบายและโครงการที่กำหนดไว้ การวางแผนหมายถึงการตัดสินใจเพราะเป็นการเลือกระหว่างทางเลือกหลายๆ ทาง หน้าที่ในการวางแผนไม่อาจแบ่งแยกออกจากกิจกรรมของผู้บริหารได้ เพราะผู้บริหารทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดขององค์กรย่อมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน

14.2 การจัดองค์กร เป็นเรื่องของการจัดโครงสร้างบทบาทต่างๆ โดยการพิจารณากำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งการจัดรวมกลุ่มกิจกรรมและการจัดให้กลุ่มกิจกรรมนั้นๆ มีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งมอบอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นจนสำเร็จได้ด้วย นอกจากนี้ก็ยังมี การจัดเตรียมการประสานความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนของโครงสร้างองค์กร

14.3 การจัดคนเข้าทำงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลและจัดให้บุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งที่กำหนดไว้ในโครงสร้างขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดความต้องการเกี่ยวกับกำลังคนที่จะมาทำงาน ทั้งนี้ย่อมรวมถึงงานทะเบียนบุคคล ประเมินบุคคลและเลือกสรรผู้เหมาะสมสำหรับตำแหน่งต่างๆ การจ่ายค่าตอบแทน ตลอดจนการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคคลทั้งที่เป็นคนเดิมและคนที่จะเข้ามาใหม่

14.4 การสั่งการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้แนวทางและบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา วิธีการสั่งการเป็นเรื่องที่ยุ่ยากซับซ้อนเป็นพิเศษ เพราะผู้บังคับบัญชาต้องคอยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ นโยบายขององค์กร และผู้บังคับบัญชา จะต้องคอยให้คำชี้แจงเกี่ยวกับงาน

ที่มอบหมาย แนะนำแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน คอยจูงใจให้ผู้ที่บังคับบัญชาทำงานด้วยความกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่นอยู่เสมอ

14.5 การควบคุม เป็นเรื่องของการบังคับให้กิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามแผนงาน ซึ่งเป็นการวัดความก้าวหน้าในการทำงาน การแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และเป็นที่ยืนยันความสำเร็จของแผน ทั้งนี้เพราะแม้ว่าการวางแผนจะเป็นเรื่องที่มาก่อนการควบคุม แต่การวางแผนก็ไม่อาจจะบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตัวเอง จึงต้องอาศัยการควบคุมเป็นเครื่องมือทำให้แผนงานประสบผลสำเร็จตามที่กำหนด

บทบาทและหน้าที่ของทหารในการปฏิบัติการเมื่อเกิดสาธารณภัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 77 “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐและต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขและเพื่อการพัฒนาประเทศ” ดังนั้นทหารจึงมีหน้าที่ในการสนับสนุนรัฐบาลในเรื่องการจัดการภัยพิบัติและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งแผนต่างๆ ของกองทัพไทย นอกจากจะกำหนดตามแนวคิดการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยข้างต้นแล้วยังยึดถือ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 – 2557 ซึ่งมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ซึ่งได้กำหนดระดับความรุนแรงของสาธารณภัยออกเป็น 4 ระดับ

ระดับ 1 ภัยทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก : ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ท้องถิ่น รับผิดชอบ

ระดับ 2 ภัยขนาดกลาง : ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รับผิดชอบ

ระดับ 3 ภัยรุนแรงกว้างขวาง/ ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ : ผู้อำนวยการกลาง หรือผู้บัญชาการผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (รวม.มท.) รับผิดชอบ

ระดับ 4 ภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรี รับผิดชอบ

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชาการในเรื่องการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยและจัดการภัยพิบัติ โดยสั่งการใช้กำลังทหารของหน่วยกำลังในพื้นที่ ได้แก่ ทักษภาค ทักษเรือภาค และหน่วยบิน ทั้งนี้แผนระดับปฏิบัติจะยึดถือแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2554 ซึ่งจัดทำขึ้นในกรอบยุทธศาสตร์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและบันทึกข้อตกลงระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บัญชาการทหารในพื้นที่ ได้แบ่งการปฏิบัติออกเป็น 3 ชั้น สรุปลงสาระสำคัญ ดังนี้

1. การปฏิบัติของหน่วยทหารก่อนเกิดภัย เตรียมการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวัง การฝึกอบรมและฝึกร่วมกับฝ่ายราชการและพลเรือน การทบทวนแผนการปฏิบัติซึ่งรวมไปถึงการประสานกับฝ่ายพลเรือนในการจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัยเพื่อรองรับการอพยพและการจัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ ระบบสื่อสารในยามฉุกเฉิน

2. การปฏิบัติของหน่วยทหารในขณะเกิดภัย โดยมีการปฏิบัติตามระดับความรุนแรงได้ดังนี้

2.1 การปฏิบัติในระดับความรุนแรงของภัยพิบัติขั้น 1 - 2 เป็นการสนับสนุนหน่วยงานราชการและฝ่ายพลเรือนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยจะมีการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และเตรียมกำลังพลยุทธโศปกรณ์ให้พร้อมสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น และประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิด

2.2 การปฏิบัติในระดับความรุนแรงของภัยพิบัติขั้น 3 กองทัพไทยและเหล่าทัพจะสั่งการให้หน่วยในพื้นที่ที่จัดกำลังพลยุทธโศปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ เข้าปฏิบัติการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องโดยประสานการปฏิบัติและทำงานร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและมูลนิธิเอกชนในพื้นที่และรายงานให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยรับทราบเพื่อเตรียมการสนับสนุนหากทรัพยากรและกำลังพลไม่เพียงพอ

2.3 การปฏิบัติในระดับความรุนแรงของภัยพิบัติขั้น 4 ภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (นายกรัฐมนตรี) จะออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบภัยซึ่งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยจะทำหน้าที่สนับสนุนอย่างใกล้ชิด โดยจะสั่งการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบให้กับหน่วยขึ้นตรงในการเข้าช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยให้กับประชาชนในพื้นที่วิกฤตอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะลดการสูญเสียชีวิตของประชาชนในช่วงภัยพิบัติรุนแรงได้อย่างมาก รวมทั้งการปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายทหารต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่รัฐบาลอนุมัติให้เข้ามาปฏิบัติการทางด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติในประเทศไทย

3. การปฏิบัติของหน่วยทหารหลังเกิดภัยพิบัติ การฟื้นฟูบูรณะผู้ประสบภัยและโครงสร้างพื้นฐานเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายพลเรือน โดยมีกรมบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยปฏิบัติ สำหรับทหารให้การสนับสนุนส่วนราชการตามที่ได้รับการร้องขอ

ในปัจจุบันได้มีการปรับแก้ไขแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน จึงได้จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นการนำแนวคิดการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาภูมิความรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชน ในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและการสร้างภูมิต้านทานให้แก่ชุมชนตามแนวทาง "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากลคือ "รู้รับ - ปรับตัว - พื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน" (Resilience) โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยงตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย และกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030)

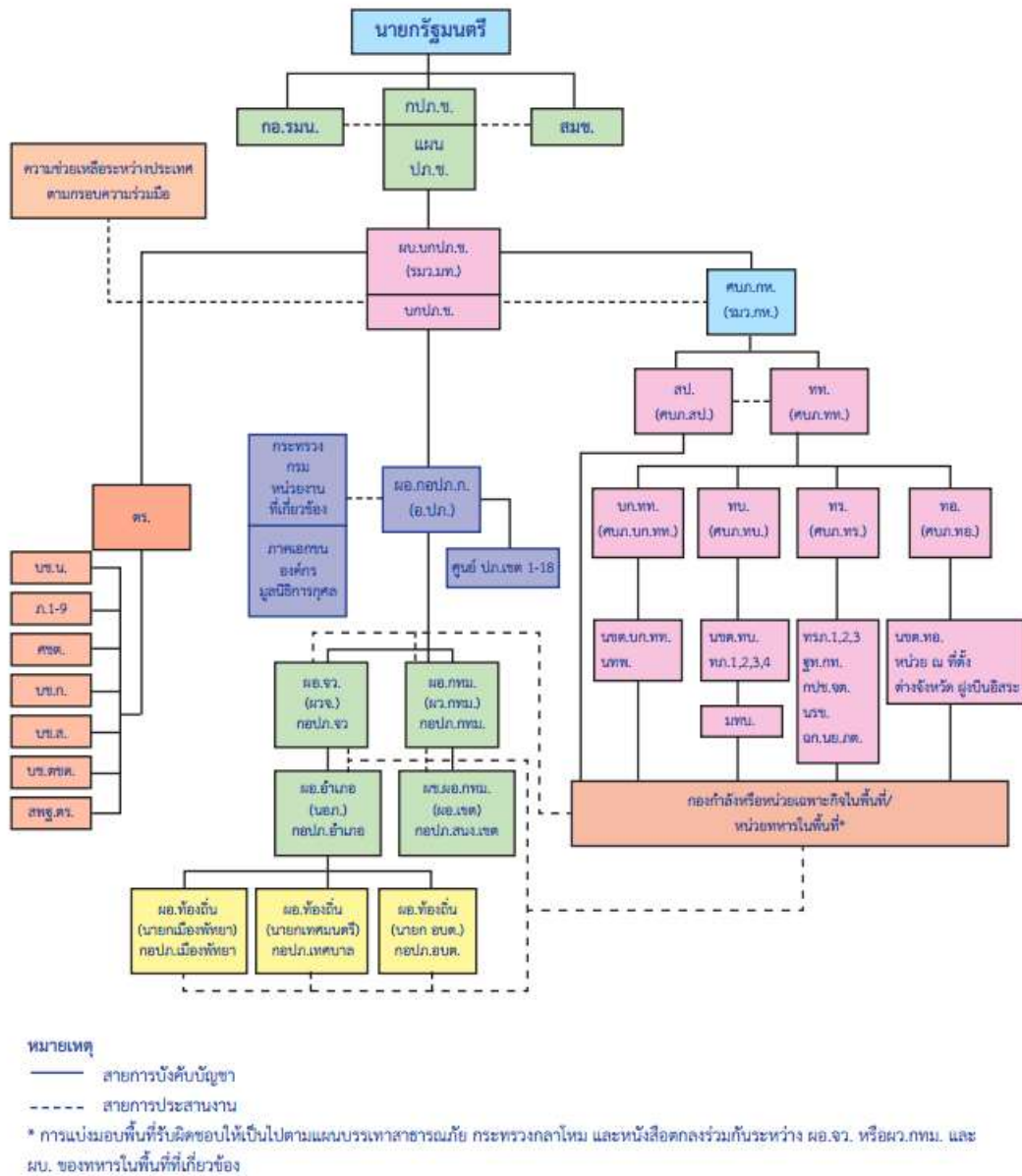
ยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (Build Back Better and Safer) และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการ

จัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558 เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นแผนแม่บท (Master Plan) ในการจัดการสาธารณภัยของประเทศ โดยเป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการด้านสาธารณภัยให้แก่ประเทศไทย

1. ดำเนินการตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550
2. ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย
3. ดำรงการติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดระหว่างพลเรือนกับทหารในพื้นที่

โดยบทบาทหน้าที่ของทหารในการปฏิบัติการเมื่อเกิดสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 นั้น มีแนวทางการปฏิบัติร่วมกับหน่วยทหารในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหารหรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร

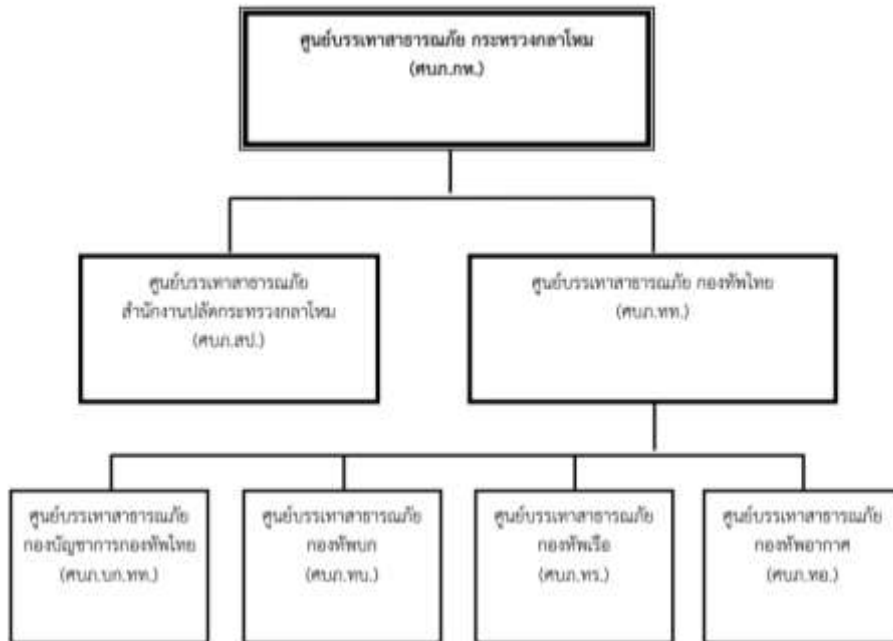
แผนภาพที่ 2 - 1 การแบ่งมอบงานตามแผนบรรเทาสาธารณภัย

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 – 2557

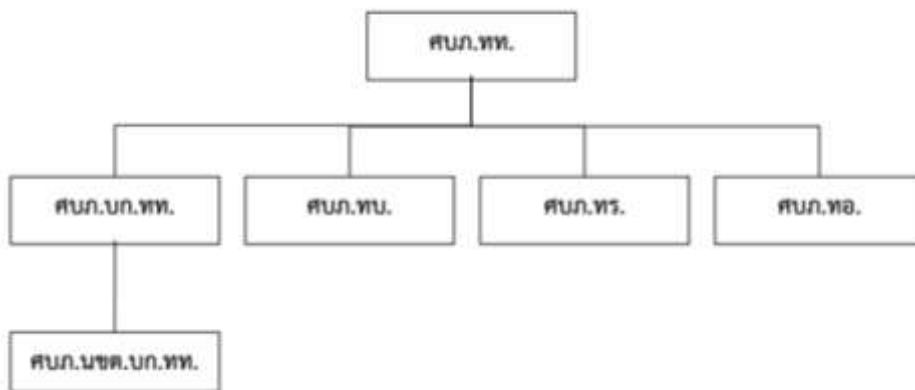
ในส่วนของกระทรวงกลาโหมนั้นได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบ.ก.ท.) เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัยรวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงจัดตั้ง ศบ.ก.ท. โดยมี ร.มว.ท. เป็น ผอ.ศบ.ก.ท. ปล.ก.ท. และ ผบ.ทสส. เป็น รอง ผอ.ศบ.ก.ท. ผบ.ท.บ. ผบ.ท.ร. และ ผบ.ท.อ. เป็น ผช.ผอ.ศบ.ก.ท. อธิบดี ป.ก. จก.สม. ผอ.สง.ป.กท. จก.ธ.น. และ จก.ก.ท. เป็นกรรมการ ผอ.สน.ผ.กท. เป็นกรรมการและเลขานุการ จก.ก.ร.ทหาร และ ผอ.ส.กร.สน.ผ.กท. เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

แผนภาพที่ 2 - 2 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ปี 2558

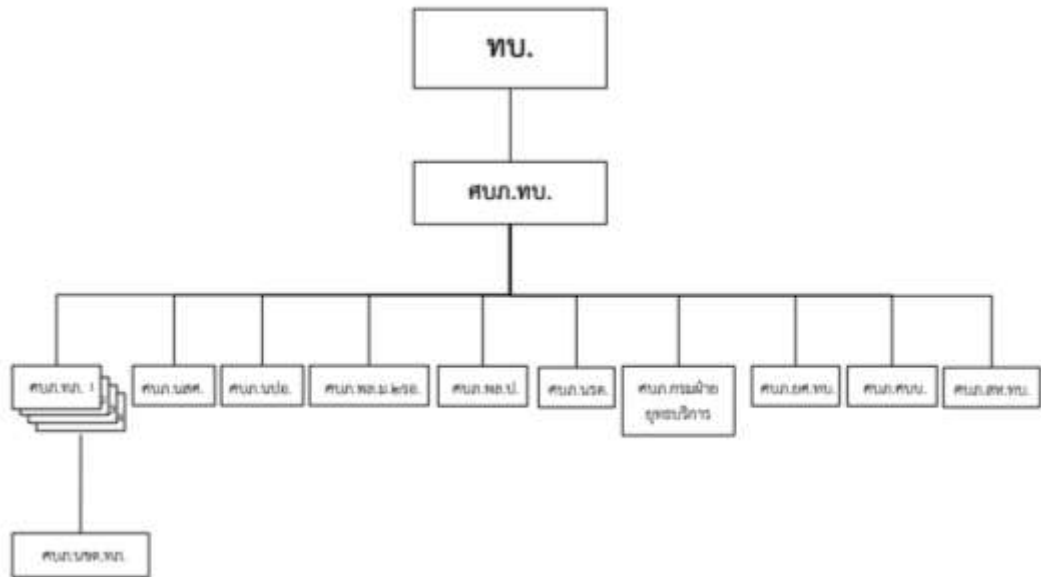
แผนภาพที่ 2 - 3 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย ปี 2558

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบค.ทบ.) เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกันแก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกองทัพบก เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงจัดตั้ง ศบค.ทบ. โดยมี ผบ.ทบ. เป็น ผอ.ศบค.ทบ. รอง ผบ.ทบ. เป็น รอง ผอ.ศบค.ทบ. ผช.ผบ.ทบ. เป็น ผช.ผอ.ศบค.ทบ. ซึ่งมีโครงสร้างการจัดของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดังนี้

แผนภาพที่ 2 - 4 แสดงโครงสร้างการจัด ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ปี 2558

หน้าที่ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัยของ ศบภ.ทบ. ในฐานะศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศบภ.ทบ.) เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงให้ปฏิบัติดังนี้

1. ให้ฝ่ายต่าง ๆ ใน ศบภ.ทบ. ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ ของ ศบภ.ทบ. ตามสายงานที่เกี่ยวข้องโดย ผบ.ทบ./ผอ.ศบภ.ทบ. ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพบก (ผอ.ศบภ.ทบ.)

2. ให้ ผกร.ศบภ.ทบ. มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและสาธารณภัย ดังนี้

2.1 วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ กำกับดูแล และให้การสนับสนุนที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติของหน่วยต่าง ๆ ใน ทบ. ในภารกิจการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และสาธารณภัย รวมทั้งการปฏิบัติในขั้นการบูรณะสภาพความเสียหาย โดยยึดถือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก พ.ศ.2558 เป็นหลักในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและสาธารณภัย

2.2 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยต่างๆ ทั้งในและนอก ทบ. ในการอำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุและสาธารณภัย รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รับบริจาคเงิน และสิ่งของเพื่อนำไปแจกจ่ายช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยดังกล่าวด้วย

2.3 อำนวยการ และดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยสื่อทุกชนิดที่มีอยู่ ของ ทบ. หรือผ่านสื่อมวลชนอื่นๆ เพื่อเตือนภัย รายงานเหตุการณ์ และการปฏิบัติการช่วยเหลือของ ทบ. และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติต่างๆ

2.4 ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบจาก ศบภ.กท. ศบภ.ทท. และตามที่ ผบ.ทบ./ผอ.ศบภ.ทบ. มอบหมาย

3. ให้ นขต.ทบ. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.ทบ. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ทบ.

4. ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยจัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ โดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ของ ทบ. และให้ติดตามสถานการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ พร้อมทั้งรายงานเหตุการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุรวมถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติให้ ศบภ.ทบ. ทราบอย่างต่อเนื่อง โดยหากมีกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้รายงานให้ทราบในโอกาสแรก

การปฏิบัติในส่วนของกองทัพบก

1. การแบ่งมอบความรับผิดชอบ แบ่งเป็น 3 ส่วน

1.1 ส่วนบังคับบัญชา ได้แก่ กองทัพบก/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมี กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหน่วยหลักทางฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน และควบคุม การปฏิบัติของหน่วยในการจัดการสาธารณภัย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.2 ส่วนปฏิบัติการ ได้แก่ กองทัพภาค/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาค/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพภาค/หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก/หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหน่วยปฏิบัติหลัก และในบางสถานการณ์ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ และกรมฝ่ายยุทธบริการ จะเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก

1.3 ส่วนสนับสนุน ได้แก่ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ และกรมฝ่ายยุทธบริการ

2. ขอบเขต และขั้นตอนในการปฏิบัติ

2.1 ขอบเขตการปฏิบัติ ได้แก่ การป้องกัน การบรรเทา และการฟื้นฟูบูรณะในสาธารณภัยทุกประเภท

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และขั้นการฟื้นฟูบูรณะ ซึ่งการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยแต่ละประเภท อาจแตกต่างกันในรายละเอียด เนื่องจากในแต่ละภัยมีเงื่อนไขการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น บางขั้นตอนของบางสถานการณ์ภัยพิบัติสามารถละเว้นการปฏิบัติที่ไม่จำเป็นในแต่ละขั้นตอนได้

โดยทั่วไปแล้วมีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการเตรียมการ

1. การจัดทำบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยยึดกรอบแนวทางจากแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2558

2. การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ มอบหมายให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพบก รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ ตามการแบ่งมอบของแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

พ.ศ.2558 เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ในการบรรเทาภัยพิบัติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความอ่อนตัวในการปฏิบัติ รวมทั้งให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่เป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อน พร้อมกันนี้ได้กำหนดผู้แทน กท. ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการในกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.)

3. การเตรียมการก่อนเกิดภัย เป็นการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติดังกล่าว การจัดระบบหน้าที่ความรับผิดชอบ และการอำนวยการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของกองทัพบก จึงให้ กองทัพบก/ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (โดย ฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก) เป็นฝ่ายอำนวยการหลัก ดำเนินการดังนี้

3.1 วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ในการเตรียมการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานฝ่ายพลเรือนเมื่อได้รับการร้องขอ

3.2 ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง รวบรวมสถิติข้อมูลสาธารณภัยในพื้นที่ และข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเสี่ยงภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยตามฤดูกาลในพื้นที่ รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้หน่วยงาน และประชาชนทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

3.3 ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการแบ่งมอบพื้นที่และงานที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อนกัน

3.4 เตรียมแผนการปฏิบัติ การฝึกอบรม และให้ความรู้ในด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติร่วมกับฝ่ายพลเรือนตามห้วงเวลาที่เหมาะสม

3.5 จัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งระบบสื่อสารและสารสนเทศ (ระบบหลักและระบบรอง รวมถึงยามฉุกเฉิน) สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้พร้อมใช้ปฏิบัติงานได้ตลอด เมื่อได้รับการร้องขอ

3.6 จัดเตรียมชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assesment Team) เพื่อเข้าประเมินภัยพิบัติระดับ 3 และ 4 ที่เกิดขึ้นก่อนพิจารณาจัดกำลังพล และเครื่องมือเข้าช่วยเหลือ โดยมีผู้แทนจาก กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหัวหน้าชุดและหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นที่ประเมิน

3.7 จัดเตรียมชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วยทุกระดับ (UDAT : Unit Disaster Assesment Team) เพื่อเข้าประเมินภัยพิบัติระดับ 1, 2 และ 3 ที่เกิดขึ้นก่อนพิจารณาจัดกำลังพล และเครื่องมือเข้าช่วยเหลือ โดยพิจารณาจัดตามความเหมาะสมของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

3.8 จัดกำลังพล และยุทโธปกรณ์ เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการฝึกซ้อมอื่นๆ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (ขึ้นอยู่กับงบประมาณ) เพื่อให้กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแผนฯ

3.9 ประสานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพ และสนับสนุนการดำเนินการในการหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบต่าง ๆ ขณะเกิดภัย เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ

1. การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติเป็นการปฏิบัติ เพื่อระงับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยรวดเร็วหรือลดความรุนแรงของภัยพิบัตินั้น โดยการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสถานะแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติให้มีการสูญเสียน้อยที่สุดตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยในด้านต่างๆ ตามระดับความรุนแรง 4 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไป หรือมีขนาดเล็ก ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

ระดับ 2 สาธารณภัยขนาดกลาง ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ 3 สถานการณ์ขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษ ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ 2 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ 4 สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง ระดับการจัดการ นรม. หรือ รอง นรม. ที่ นรม. มอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

2. การปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ในกองทัพบก/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ตามระดับความรุนแรง มีดังนี้

2.1 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ 1 และ 2 หากมีการร้องขอให้หน่วยเข้าดำเนินการช่วยเหลือ โดยหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ จัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) เข้าประสานและตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติพร้อมทั้งจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ เข้าสนับสนุนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่และ/หรือ บกปภ.ช. ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยให้ดำรงการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ ศบภ. (หน่วยต้นสังกัด) รวมถึง ศบภ.กท. อย่างใกล้ชิด และรายงานผลการประชุม กอปก.จ. และ/หรือ กอปก.อ. รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ.(หน่วยต้นสังกัด) ทราบในโอกาสแรก ซึ่งทั้งนี้ ศบภ.ทบ. อาจจัดตั้ง ศบภ.ทบ.(สน.) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่างๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ โดยให้หน่วยทหารต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ ศบภ.ทบ.(สน.)

2.2 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงตั้งแต่ระดับ 3 หน่วยระดับกองทัพภาค (หน่วยที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่ ตามผนวก) จัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit

Disaster Assessment Team) หรือ ศบภ.ทบ. พิจารณาจัดชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ โดยหน่วยระดับกองทัพบก จะต้องระดมทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย หรือร้องขอรับการสนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ จาก ศบภ.ทบ.เข้าสนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนที่กำหนดไว้

2.3 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ 4 ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง หรือเป็นสาธารณภัยระดับชาติ ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ผบ.ปภ.ช.) และ/หรือผู้อำนวยการกลาง กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ (ผอ.ปภ.ก.) จะออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากร เพื่อจัดการต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และอำนวยการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ โครงสร้างศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจประกอบด้วย อย่างน้อย 1 คณะที่ปรึกษา 8 ฝ่าย ดังนี้ 1) คณะที่ปรึกษา 2) ฝ่ายอำนวยการ 3) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย 4) ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ 5) ฝ่ายสื่อสาร 6) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ 7) ฝ่ายรับบริจาค 8) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย และ 9) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ สำหรับการปฏิบัติของหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ ให้ดำเนินการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และ ศบภ.ทบ.อย่างใกล้ชิดซึ่ง ทั้งนี้ ศบภ.ทบ. จะจัดชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ พร้อมทั้งจัดตั้ง ศบภ.ทบ. (สน.) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่างๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติในภาพรวม โดยให้หน่วยทหารต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ ศบภ.ทบ.(สน) และรายงานผลการประชุม รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ.ทบ.ทราบในโอกาสแรก

3. ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ให้หน่วยงานในสังกัดกองทัพบก ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทั้งในระยะก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัย ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อลดอันตรายความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก หรือระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.) ของหน่วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามประกาศ กห. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนี้

3.1 วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ ตามระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

3.2 สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสารและยานพาหนะ เข้าระงับและบรรเทาภัยพิบัติจากสาธารณภัย และภัยด้านความมั่นคง

3.3 สนับสนุนการดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ และเคลื่อนย้ายสิ่งของออกจากพื้นที่อันตรายไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย โดยให้ถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนเป็นความเร่งด่วนสูงสุด

3.4 สนับสนุนด้านการแพทย์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับบาดเจ็บ

3.5 มอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการยังชีพแก่ผู้ประสบภัยพิบัติตามประกาศ กท. เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

3.6 สนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ตามที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นร้องขอ เช่น การรื้อซากปรักหักพัง รื้อถอนสิ่งกีดขวางเส้นทางคมนาคม จัดสร้างที่พักชั่วคราว การกู้เรืออับปาง การขนย้ายประชาชน การจัดระเบียบจราจร การใช้กระสอบทรายทำคันกันน้ำ และการจัดทำสะพานทางเดิน เป็นต้น

3.7 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทราบสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้นและวิธีการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องจากภัยพิบัติ โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของภาครัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.8 ในกรณีที่ภัยพิบัติมีความรุนแรงอย่างร้ายแรงยิ่งและเกินขีดความสามารถที่ประเทศไทยจะรับมือได้ หรือกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (Disaster Emergency) จนรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศสมาชิกอาเซียน ผ่านทาง AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้ ศบภ.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military- Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP เป็นต้น

3.9 ทั้งนี้ การดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องรายงานให้ ศบภ.ทท.(ฝกร.ศบภ.ทท.) ทราบโดยทันทีเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

การฟื้นฟูและบูรณะ

1. การฟื้นฟูบูรณะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายพลเรือนโดยมีกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ เป็นหน่วยปฏิบัติ ดังนี้

1.1 คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ซึ่งได้รับมอบหมายจาก กปภ.ช. มีหน้าที่ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักร และให้ความเห็นชอบวงเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในปัญหาเฉพาะหน้าจากวงเงินงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเพื่อขออนุมัติวงเงินจาก ครม.

1.2 คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) ซึ่งมีผู้แทน กท. เป็นกรรมการฯ โดยมีหน้าที่สำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตาม ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอำเภอ/กองอำนาจการ (ก.ช.ภ.อ./กอ.) ซึ่งมีผู้แทน กท. เป็นกรรมการฯ โดยมีหน้าที่สำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในเขตพื้นที่อำเภอ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.4 การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด โดยประสานการให้ความช่วยเหลือกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ

2. การฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติและพื้นที่ประสบภัยพิบัติ ประกอบด้วย

2.1 การฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย การขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติและทรัพย์สินไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย การประกอบเลี้ยงอาหารแก่ผู้ประสบภัยพิบัติในระยะแรกการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่บุคคลและสถานที่ การสำรวจความเสียหายเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหาย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติตามผลการสำรวจ การซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมในระยะแรก การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชน การป้องกันโรคระบาดในคนและสัตว์ การรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปรักหักพัง การทำลายล้างวัตถุระเบิด และการล้างสารพิษตกค้างต่างๆ เป็นต้น

2.2 การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียดทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ การซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเสียหาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ ให้เป็นไปตามที่รัฐบาลมอบหมายแต่ละหน่วยงาน

3. การฟื้นฟูบูรณะเป็นการดำเนินการภายหลังจากภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการทั้งปวงเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ และเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ เมื่อได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ ศบภ.ทบ. หรือ หน่วยที่รับผิดชอบในพื้นที่ ให้การสนับสนุนและดำเนินการ ดังนี้

3.1 วางแผน อำนาจการ ประสานงานกำกับดูแล และประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ หลังจากเกิดเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะ

3.2 จัดกำลังพลร่วมทำความสะอาด เก็บกู้ซากปรักหักพัง ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ตามขีดความสามารถ

3.3 ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยรวดเร็ว

3.4 การมอบสิ่งของที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

3.5 สนับสนุนการขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติ รวมถึงทรัพย์สินของผู้ประสบภัยพิบัติไปยังที่ปลอดภัยหรือกลับสู่สถานที่เดิม

3.6 สำรวจและรวบรวมข้อมูลความเสียหายทุกด้าน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการที่รับผิดชอบต่อไป

3.7 รักษาความสงบเรียบร้อย การจราจร และความปลอดภัยแก่บุคคล และสถานที่และทรัพย์สินร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

3.8 ให้การปฐมพยาบาลขั้นต้นแก่ผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย

3.9 ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิด

ความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของภาครัฐหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.10 การรายงานผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการช่วยเหลือประชาชนที่ ประสบภัยพิบัติในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยและการฟื้นฟูบูรณะ ให้รายงานผลการปฏิบัติตาม สายการบังคับบัญชาโดยใช้แบบรายงาน การปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ศบภ.ทบ.

3.11 การติดตามและประเมินผล เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติยุติแล้ว ให้หน่วยที่ได้รับ มอบภารกิจเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รายงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในด้านต่างๆ โดยให้รายงาน ผลการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา ตามแบบรายงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ ศบภ.ทบ. เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนนำไปพิจารณาปรับปรุง แนวทางการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไข ข้อบกพร่องในการบริหารจัดการภัยพิบัติในโอกาสต่อไป

4. คำแนะนำในการประสาน

4.1 ในการปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการพลเรือน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทันเวลา ให้พิจารณาจัดนายทหารติดต่อไปประจำ ณ ส่วนราชการนั้น ๆ ด้วย

4.2 หน่วยปฏิบัติหลักสามารถประสานการปฏิบัติกับหน่วยข้างเคียง และส่วนราชการ พลเรือนที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง

4.3 ในทุกขั้นตอนการปฏิบัติ ให้หน่วยดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยา เพื่อให้ ประชาชนหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าใจสถานการณ์ และเกิดความร่วมมือ สนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน

4.4 ในทุกขั้นการปฏิบัติ ให้หน่วยใช้สื่อที่มีอยู่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อแจ้ง เตือนภัยและรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการช่วยเหลือของหน่วยต่างๆ ให้ประชาชนได้ รับทราบโดยทั่วกัน

4.5 การรับบริจาค ให้หน่วยปฏิบัติหลักพิจารณาจัดตั้งศูนย์รับบริจาคขึ้นตามความ เหมาะสมและพิจารณานำสิ่งของที่ได้จากการบริจาคไปช่วยเหลือตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคต่อไป โดยเร็วที่สุด

4.6 ระเบียบการปฏิบัติประจำที่หน่วยจัดทำขึ้น ให้หน่วยพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ ทันสมัยสอดคล้องกับแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก สอดคล้องกับสถานการณ์ และแจ้งให้หน่วย ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

กฎหมาย ระเบียบ นโยบายและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้ตรา พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ขึ้น เพื่อใช้ เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2550 เป็นต้นมา โดยยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 และ พ.ร.บ.ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2541 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการตาม พ.ร.บ.การปรับปรุง กระทรวง ทบวง

กรม พ.ศ.2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2545 ซึ่งได้ตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ให้มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สาธารณภัยและอุบัติภัย

สาระสำคัญของ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 สรุปได้ดังนี้

1. ขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมสาธารณภัยทุกประเภท โดยได้มีการกำหนดคำนิยามของสาธารณภัยและภัยด้านความมั่นคง ไว้อย่างชัดเจน (มาตรา ๔)

2. การกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งมีกรรมการทั้งหมด 23 คน มี นรม. หรือ รอง นรม. ซึ่ง นรม. มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และมี ปล.กท. ผบ.ทสส. ผบ.ทบ. ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. เป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้อง ในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น (มาตรา ๖ และมาตรา ๗)

3. กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ (มาตรา ๑๑)

4. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน ๓ ระดับ คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และมี ผบ.มทบ. หรือ ผบ.จทบ. เป็นกรรมการ สำหรับการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครนั้น ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ โดยให้แต่งตั้งผู้แทน กท. และผู้แทนสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง (มาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๗, ๓๓ และ ๓๔)

5. กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้อง ให้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2557 – 2561) สืบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ 20 ธันวาคม 2548 เห็นชอบนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำแผนรองรับเผชิญกับสาธารณภัย ภัยการสู้รบ และ ภัยการก่อการร้าย โดยที่สถานการณ์และภัยความมั่นคงในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมพร้อมได้มีการปรับปรุง กฎ ระเบียบ และ กลไกการบริหารจัดการขึ้นใหม่ เพื่อให้นโยบายดังกล่าวมีความทันสมัย และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้ทบทวนนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2557 – 2561) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้คน ชุมชน และสังคม การฝึกกำลังและบูรณาการแผนระดับกระทรวง กรม จังหวัด และท้องถิ่น การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ตลอดจน

การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ในเชิงการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ การทบทวนนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ สามารถประมวลภาพรวมสภาพปัญหาการเตรียมพร้อมของประเทศไทยที่ยังคงต้องมีการพัฒนาในประเด็น ดังนี้

1. ระบบการแจ้งเตือนสาธารณภัยและภัยความมั่นคงที่ชัดเจนแม่นยำ และกระจายข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบและสาธารณชน
2. ระบบการเตรียมแผนและบัญชีทรัพยากร เครื่องมืออุปกรณ์การกู้ภัย ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในคลังข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติ
3. ระบบการจัดทำบัญชีระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศที่ต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน
4. การมีระบบกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการเบิกจ่ายเงิน ที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของผู้บริหารเหตุการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ต้องดำเนินการจัดการปัญหาอย่างรอบคอบและเร่งด่วน
5. การให้การศึกษาและการเข้าถึงองค์ความรู้ของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงภัยยังไม่เพียงพอ
6. การนำแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศไปสู่การปฏิบัติที่ไม่สามารถนำมาใช้ทดสอบการระดมสรรพกำลังได้เพราะไม่มีภาวะสงคราม
7. ประสิทธิภาพของระบบการบัญชาการเหตุการณ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภัยแต่ละประเภททั้งในห่วงโซ่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัยที่ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ จึงได้เสนอกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ดังนี้

1. การเตรียมพร้อมของประเทศไทยให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ แผน แผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ ให้พร้อมเผชิญกับภัยความมั่นคง สาธารณภัย สถานการณ์ฉุกเฉินและภัยเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตั้งแต่ในภาวะปกติในเชิง Whole - of - Nation Approach โดยประสานและผนึกกำลังของทุกฝ่ายในชาติทั้งหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมาคม มูลนิธิ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่าย ชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์
2. การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันเป็นรากฐานสำคัญ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันภัยความมั่นคงและสาธารณภัย โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการเตรียมความพร้อม ในระดับชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และ ประเทศ ในการเตรียมความพร้อมและบริหารจัดการในมิติการป้องกัน (Prevention) การมีข้อมูล การมีระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือน การจัดการเมื่อคาดว่าจะเกิดภัย ขณะเกิดภัย และ หลังเกิดภัย โดยกระบวนการเรียนรู้ถ่ายทอดสั่งสมประสบการณ์ บทเรียน และ กระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐกับทุกภาคส่วนในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกันของคนในชาติโดยเฉพาะภัยที่มีสาเหตุจากมนุษย์ถือเป็นการเตรียมพร้อมที่สำคัญที่สามารถวางแผนเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบจากภัยดังกล่าวได้

3. การเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และ แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันและบรรเทาภัยความมั่นคงและสาธารณภัยรวมทั้งมีกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น ประชาสังคม และภาคประชาชน โดยนำความรู้ของชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกันและจัดการกับภัยความมั่นคง และสาธารณภัย และสนับสนุนการจัดการฐานข้อมูลภัยต่างๆ ตลอดจนการมีเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งข่าวสารข้อมูลในระดับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความพร้อมรับมือที่จะสามารถจัดการภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง โดยมี ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. การเตรียมพร้อมเชิงรุกของหน่วยงานเพื่อป้องกันและลดผลกระทบ การมีแผน กฎระเบียบ ระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือน การเตรียมบัญชีทรัพยากรทั้งคนและสิ่งของอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมใช้งานอย่างเหมาะสมในแต่ละประเภทภัย การฝึกศึกษาอบรม การจัดทำหลักสูตรและคู่มือเผชิญภัย การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่เฝ้าระวัง การมีแผนอพยพทางบกและทางทะเล การมีระบบคลังสำรองอาหาร ระบบการแพทย์และสาธารณสุข ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ระบบการสื่อสาร ระบบการบริจาคและแจกจ่ายสิ่งของอุปโภคบริโภค การลำเลียงขนส่งสินค้าและผู้ประสบภัย และการฝึกซ้อมแผนอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง เพื่อให้การบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนหน่วยงานรัฐและภาคธุรกิจเอกชนสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง (Business Continuity Management)

5. การผนึกกำลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของชาติด้วยการผนึกกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการป้องกันประเทศ และให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุน การดำเนินงานของกองทัพไทย ศูนย์ระดมสรรพกำลังทางทหาร และศูนย์บัญชาการทางทหาร ตั้งแต่ในภาวะปกติ ตลอดจนพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างกองทัพกับหน่วยงานพลเรือน เพื่อป้องกัน ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพและปลูกฝังจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้กับคน และชุมชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนกองทัพในการจัดเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ

6. การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมของชาติ โดยเฉพาะความร่วมมือกับสหประชาชาติ ซึ่งมีหน่วยงาน United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNISDR) และ Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) ประชาคมอาเซียนและความร่วมมือภายใต้กลไกความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งได้กำหนดกรอบและแผนงานความร่วมมือที่สำคัญ อาทิ Conference of the Parties to the ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response (COP to AADMER) คณะกรรมการอาเซียน ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management: ACDM) ศูนย์ประสานงานอาเซียน ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Humanitarian Assistance : AHA Centre) และระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangements for Disaster Relief and Emergency Response : ASEAN SASOP) รวมทั้งความ

ร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบ ASEAN Regional Forum เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่จะกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและพัฒนาไปสู่ความร่วมมือระหว่างภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือภายใต้องค์กร ภายในภูมิภาคที่มีการดำเนินการในเรื่องนี้ เช่น กองทุน ESCAP Multi Donor Trust Fund for Tsunami, Disaster and Climate Preparedness in Indian Ocean and Southeast Asian Countries ซึ่งไทยเป็นผู้ก่อตั้ง และ ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Centre : APDC) ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในไทย และ 2) ภัยคุกคามและสาธารณสุขภัยในปัจจุบันมีรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ทางด้านสังคม อาทิ ภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่ และโรคระบาดต่างๆ ดังนั้น จึงควรมีการเตรียมพร้อมและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ในด้านความมั่นคงของมนุษย์

7. การพัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศด้านความมั่นคง และสนับสนุนการมีคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ เพื่อการแจ้งเตือนภัย การอพยพ การให้ความช่วยเหลือ การบริจาค การจัดการ ในภาวะฉุกเฉินทั้งภัยคุกคามทางทหารและสาธารณสุขไว้ตั้งแต่ในยามปกติ โดยมีการปรับปรุงฐานข้อมูลสม่ำเสมอ ให้สามารถนำมาประกอบการตกลงใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านความมั่นคงและด้านสาธารณสุข ทั้งภาครัฐ เอกชน สมาคม มูลนิธิ เครือข่ายชุมชนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ให้สามารถแลกเปลี่ยนและนำทรัพยากรมาใช้ร่วมกันเมื่อเกิดภัยในแต่ละระดับ ความรุนแรงของสถานการณ์ได้อย่างทันที่ รวมทั้งนำแผนและระบบฐานข้อมูลมาทดสอบการปฏิบัติ ในการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

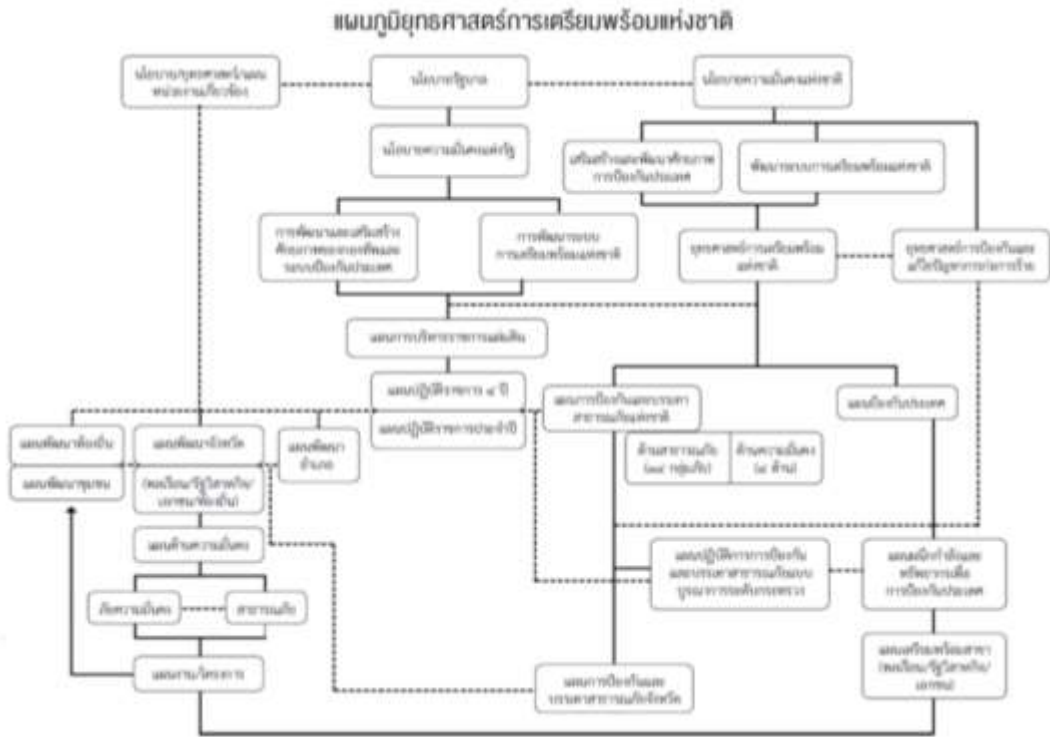
8. การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก โดยผนึกกำลังทุกภาคส่วน เป็นภาคีเครือข่ายในกระบวนการวางแผน การบริหารจัดการภัย ตั้งแต่ขั้นก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และ ประเทศ โดยเสริมสร้าง การพัฒนาความรู้ การตระหนักรู้การมีจิตสำนึกความมั่นคง การมีจิตสาธารณะของทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมผนึกกำลังในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการแก้ไขขณะเกิดเหตุ อย่างทันที่ และฟื้นฟูความเสียหายทางกายภาพและจิตใจให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ รวมทั้งทบทวนและพัฒนา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

9. การมีระบบการบริหารจัดการที่ประสานสอดคล้องตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ได้แก่ 1) การประสานเชื่อมโยงความร่วมมือและบูรณาการการทำงานตั้งแต่แผนระดับ กระทรวง/กรม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาชุมชน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อน แผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ ให้ประสานสอดคล้องและสนับสนุนกันระหว่างภารกิจ กระทรวง (Function) กับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (Area) และ 2) การให้ความสำคัญกับการ ดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยรับผิดชอบภารกิจการรักษาความมั่นคง ภายในประเทศ การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ศอร.ป.ช.) และ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บก.ป.ช.) ตั้งแต่ในภาวะปกติ เพื่อประสานบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อนำเสนอผู้บัญชาการเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลาและ แต่ละระดับความรุนแรงของภัย รวมทั้งให้จัดตั้ง กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขตพื้นที่

(อปท./อำเภอ/เขต/จังหวัด/กทม.) ตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนเป็น “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร” เมื่อคาดว่าจะเกิดภัยหรือเมื่อเกิดภัยขึ้นอย่างทันทีว่งที่ และสามารถปรับใช้ในภารกิจ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการรักษาความสงบเรียบร้อย และศูนย์ระดมสรรพกำลังกลาใหม่ในการป้องกันประเทศ

แผนภาพที่ 2 - 5 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 - 2557

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 31 มีนาคม พ.ศ.2558 ได้มีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ซึ่งได้กำหนดนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาและส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อมให้มีประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เป็นชุมชนปลอดภัย และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการ เพื่อให้เกิดการรับรู้และปรับตัวต่อผลกระทบจากสาธารณภัยนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน
2. การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งการบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และทันเหตุการณ์
3. การพัฒนาระบบการฟื้นฟูให้สามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พื้นที่ประสบภัยได้รับการซ่อมสร้างและฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วหรือดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

4. การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ กระทรวง กรม องค์กรและหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นๆ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 โดยให้สำนักงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ได้มอบหมายให้หน่วยงานแต่ละระดับจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์และบรรจุแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปีด้วย

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย โดยมีกรอบดำเนินการหลัก ดังนี้

1. กรอบการดำเนินงานเซนไตเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558 – 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030) เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย และลดการสูญเสียชีวิต วิถีชีวิต และสุขภาพ ตลอดจน ความสูญเสียต่อสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจ กายภาพ สังคม และสภาพแวดล้อมของบุคคล ธุรกิจ ชุมชน และประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมี เป้าหมาย คือ ป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ พร้อมทั้งลดความเสี่ยง ที่มีอยู่เดิมตามมาตรการทางเศรษฐกิจ โครงสร้าง กฎหมาย สุขภาพ วัฒนธรรม การศึกษา สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี การเมือง และมาตรการเชิงสถาบัน (Institutional) ที่มี การบูรณาการและลดความเหลื่อมล้ำในการป้องกัน รวมถึงการทำให้ความอ่อนแอ และเปราะบางต่อสาธารณภัยลดลงด้วย ตลอดจนการเพิ่มให้มีการเตรียมความพร้อมมากขึ้นเพื่อการเผชิญเหตุและฟื้นฟูอันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับ (Resilience) ได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) และพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) เพื่อหาแนวทางยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์และได้กำหนดหลักการที่สำคัญไว้ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติระดับโลกที่ต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างประเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เป็นการป้องกันผลกระทบที่รุนแรงต่อการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

3. กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) เพื่อให้มีกลไกด้านการจัดการสาธารณภัยระดับภูมิภาคที่มีประสิทธิภาพ สามารถลดความสูญเสียชีวิตจากสาธารณภัยที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศสมาชิกอาเซียน และเพื่อร่วมกันรับมือ (ASEAN Joint Response) สาธารณภัยขั้นร้ายแรงอย่างยิ่งของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จำเป็นต้องขอรับความช่วยเหลือจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ โดยความร่วมมือให้ใช้แนวทางที่กำหนดไว้ใน AADMER ตลอดจนเครื่องมือและกลไกระดับภูมิภาคอาเซียนได้จัดทำไว้ อาทิ ความตกลง

อาเซียนฯ AADMER Work Programme (2010 – 2015) ซึ่งประเทศไทยเป็นแกนนำร่วมกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ (Strategic Component 2: Prevention and Mitigation) และเป็นประเทศแกนนำในส่วนขององค์ประกอบ พื้นฐานที่ 3 (Building Block 3) คือ การกระจายสู่กลุ่มเป้าหมายและการทำให้เข้าสู่ระบบและกลไก ปกติที่มีอยู่ (Outreach and Mainstreaming) ระเบียบปฏิบัติมาตรฐานในการเตรียมความพร้อมและ การรับมือเหตุภัยพิบัติฉุกเฉินของภูมิภาคอาเซียน (Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster and Emergency Response Operations : SASOP) และ ศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management : AHA Centre) เป็นต้น

4. ปฏิญญากรุงเทพฯด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติของเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ.2557 (Bangkok Declaration on Disaster Risk Reduction in Asia and the Pacific 2014) เพื่อเรียกร้อง ให้รัฐบาลและหน่วยงาน เครือข่ายร่วมกันดำเนินการในประเด็นที่สำคัญ คือ

- 4.1 เสริมสร้างความพร้อมของชุมชนในการรับมือและฟื้นกลับเร็ว
- 4.2 ส่งเสริมการลงทุนสาธารณะในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยและสภาพ ภูมิอากาศ เพื่อปกป้องผลพวงที่ได้จากการพัฒนา
- 4.3 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย
- 4.4 ส่งเสริมการใช้และพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการลด ความเสี่ยงจากสาธารณภัย
- 4.5 สนับสนุนให้เกิด ธรรมาภิบาลความโปร่งใส และความร่วมมือรับผิดชอบของทุกภาคส่วน ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
- 4.6 สนับสนุนให้การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ตระหนักถึงการพัฒนามีคนเป็นศูนย์กลางเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน ท้องถิ่นต่อ สาธารณภัยตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ไว้ดังนี้

1. ระบบการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศมีความพร้อมรับสถานการณ์ที่ อาจเกิดขึ้นโดยการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ประสบภัย ได้รับการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ
2. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยให้ท้องถิ่น ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
3. ประชาชนมีความตระหนักถึง ความปลอดภัย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก และวัฒนธรรมความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพสังคมและท้องถิ่นเพื่อมุ่งเข้าสู่ “การรู้รับ – ปรับตัว – ฟื้นเร็วทั่ว – อย่างยั่งยืน” (Resilience)

นอกจากนี้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้กำหนดการจัดการใน

ภาวะฉุกเฉินว่าเป็นการปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงของสาธารณภัย รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความมั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระเบียบของเจ้าหน้าที่และประชาชน โดยให้ยึดถือว่าการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรกที่จะต้องเร่งเข้าระงับและให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ในภาวะปกติจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมไว้เพื่อให้สามารถเผชิญกับเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ สำหรับประเทศไทยการจัดการในภาวะฉุกเฉินในแต่ละระดับได้มอบหมายให้ผู้ที่มิอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ระดับของการจัดการสาธารณภัย

สรุปสาระสำคัญของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

บทที่ 1 สถานการณ์และแนวโน้มสาธารณภัย ความรุนแรงของสถานการณ์สาธารณภัยโลกและประเทศไทย มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงของอากาศ บทเรียนการจัดการสาธารณภัยที่ผ่านมาที่มีปัญหาด้านโครงสร้างการจัดการและเอกภาพองค์ความรู้และข้อมูล รวมถึงแนวทางการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ กอปรกับพันธกิจในความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศให้มีขีดความสามารถและพร้อมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ สอดรับกับแนวคิดการจัดการสาธารณภัยของโลก ภายใต้บริบท “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM)” ซึ่งประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) และการฟื้นฟูให้ มีสภาพดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อสร้างศักยภาพ ความพร้อม และมาตรฐานในการจัดการสาธารณภัย สถานการณ์สาธารณภัยประเทศไทยที่สำคัญที่เกิดขึ้นและสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จำนวน 9 ภัย ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยจากดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหวและสึนามิ วาตภัย อัคคีภัย ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน ภัยจากการคมนาคม และโรคระบาด

บทที่ 2 นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป้าหมายการจัดการสาธารณภัย เน้นการสร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก วัฒนธรรมความปลอดภัยพัฒนาศักยภาพสังคม ท้องถิ่น เพื่อเข้าสู่ “การรู้รับ-ปรับตัว-ฟื้นเร็ว-อย่างยั่งยืน” วัตถุประสงค์ของแผน เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติให้แก่ทุกหน่วยงาน ในการจัดการอย่างเป็นระบบและมีทิศทาง และพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยด้วยแนวทางต่างๆ ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ เพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ 4 ด้าน ได้แก่ ส่งเสริมการลดความเสี่ยง การบูรณาการความร่วมมือ พัฒนาระบบฟื้นฟู และส่งเสริมมาตรฐานความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉินการเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการงบประมาณ เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณประเภทอื่นๆ ได้แก่ งบกลาง และเงินอุดหนุนราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ทั้งระดับหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 3 หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เสนอหลักการและแนวคิด “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย” (Disaster Risk Management : DRM) แทน “การจัดการสาธารณภัย”

(Disaster Management : DM) ซึ่งเป็นแนวทางที่นานาชาติประเทศยอมรับว่าสาธารณภัยเป็นที่จัดการได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดภัยขึ้นก่อน และให้ความสำคัญกับการจัดการเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

กำหนดกลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ดังนี้

1. ระดับนโยบาย ได้แก่

คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา 6 และ 7 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 (นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการและมีผู้บัญชาการทหารบก เป็นหนึ่งในกรรมการ)

คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.)

2. ระดับปฏิบัติ ได้แก่

กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการ และมีผู้แทนกระทรวงกลาโหมที่ได้รับมอบหมาย เป็นหนึ่งในกรรมการ

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (กอปภ.กทม.) มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบ มีอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติตามหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) มีนายอำเภอ เป็นผู้อำนวยการ และมีผู้แทนกระทรวงกลาโหมที่ได้รับมอบหมาย เป็นหนึ่งในกรรมการ

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเมืองพัทยา (กอปภ.เมืองพัทยา)

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอปภ.ทน./ทม./ทต.)

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบล (กอปภ.อบต.)

บทที่ 4 การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เสนอแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบทางลบจากสาธารณภัย หรือการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DDR) เป็นแนวคิดที่ทำเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการพร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ และการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม ในช่วงการฟื้นฟู เป็นการดำเนินการทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน โครงการ มาตรการ หรือกิจกรรมต่างๆ ตามแนวทางกลยุทธ์การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประเมินความเสี่ยง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการลดความเสี่ยง การจัดสรรงบประมาณ การออกกฎระเบียบ การจัดทำแผนงานโครงการ รวมถึงการจัดทำดัชนีความเสี่ยง และแผนที่เสี่ยงภัยด้วย

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบช่วงก่อนเกิดภัยทั้งเชิงโครงสร้างและไม่ใช้โครงสร้าง แนวทางปฏิบัติในการเตรียมความพร้อม เช่น การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM) การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเตรียมการอพยพ การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว การจัดตั้งองค์กรการเรียนรู้สาธารณภัย การพัฒนาค้นข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติ การจัดตั้งคลังสำรองทรัพยากร แผนการบริหาร ความต่อเนื่อง และแนวทางปฏิบัติของระบบเตือนภัย ระดับของระบบการเตือนภัย กระบวนการแจ้งเตือนภัยและการพัฒนาระบบเตือนภัย

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง เป็นการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐที่สำคัญ เพื่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องเพื่อกระตุ้นให้ทุกหน่วยงานเห็นความสำคัญและจัดทำแผนรองรับเมื่อเกิดสาธารณภัย เป็นต้น

บทที่ 5 การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการปฏิบัติการเพื่อควบคุมและ/หรือลดความรุนแรงของสถานการณ์ สาธารณภัย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบระเบียบได้มาตรฐานและครอบคลุมกระบวนการจัดการ โดยการจัดระบบการจัดการทรัพยากร เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินและการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ได้อย่างรวดเร็ว ภายใต้ 3 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการเมื่อเกิดสาธารณภัย ตาม พ.ร.บ.ปภ.พ.ศ.2550 แนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินระดับต่างๆ (ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน อปท., ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ/จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และรูปแบบโครงสร้างกองบัญชาการ/ศูนย์บัญชาการฯ) แนวทางปฏิบัติในการประกาศเขตพื้นที่ประสบภัย แนวทางปฏิบัติในการตัดสินใจระดับการจัดการสาธารณภัย แนวทางในการอพยพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบ/เครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ เป็นแนวทางปฏิบัติในการสื่อสารและโทรคมนาคม แนวทางปฏิบัติในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แนวทางปฏิบัติในการกำกับควบคุมพื้นที่ (Area Command) แนวทางปฏิบัติในการบัญชาการเหตุการณ์ (รูปแบบและระบบการบัญชาการเหตุการณ์) แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานภาวะฉุกเฉิน หรือ สปฉ. เพื่อประสานงานระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามภารกิจ ซึ่งมีทั้งหมด 18 สปฉ. และแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์ (IMAT)

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์ เป็นแนวทางปฏิบัติในการขอใช้เงินทศรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน แนวทางปฏิบัติในการประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ (DANA) แนวทางปฏิบัติในการรับบริจาค แนวทางปฏิบัติในการรายงานข้อมูลและแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว

กล่าวโดยสรุป บทที่ 5 เป็นบทที่ว่าด้วยการจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งเมื่อเกิดสาธารณภัยหรือใกล้เกิดสาธารณภัย หน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่จะต้องถือปฏิบัติดำเนินการในประเด็นข้างต้นตามบริบทสถานการณ์ และความเกี่ยวข้อง โดยจะต้องแปลงแนวทางเหล่านี้ เป็นกิจกรรมหรือมาตรการปฏิบัติต่างๆ ในรูปของ

กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลางและศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด รวมทั้งจะต้องประสานและอำนวยการให้อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยเผชิญเหตุ ในการปฏิบัติภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เกิดเหตุ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการกระทำตามอำนาจหน้าที่ และได้รับการคุ้มครองในฐานะเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

บทที่ 6 การฟื้นฟู เป็นการดำเนินงานภายหลังจากที่ภาวะฉุกเฉินบรรเทาลงหรือได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อซ่อมแซม ฟื้นฟู และปรับสภาพระบบสาธารณสุขูปโภค การดำรงชีวิต และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบสาธารณภัยให้กลับสู่สภาวะปกติหรือพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) โดยการเน้นหรือให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือให้ผู้ประสบภัยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟู และการพิจารณาหรือประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย (ปัจจัยเสี่ยงหรือต้นเหตุของการเกิดภัย) ในการฟื้นคืนสภาพและการสร้างใหม่ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิด สาธารณภัย (PDNA) กรณีสาธารณภัยขนาดใหญ่ เพื่อประมาณการความเสียหายทางกายภาพ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศ และสร้างใหม่ให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบปฏิบัติการและบริหารจัดการฟื้นฟู ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูสุขภาพผู้ประสบภัย สถานภาพสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องแต่ละด้าน

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) ทั้งด้านการฟื้นฟูชุมชนทั้งด้านกายภาพและศักยภาพ ด้านสุขภาพและการบริการสังคม ด้านที่อยู่อาศัย ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจ โดยมอบหมายให้สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณร่วมกันวางแผนพัฒนา ฟื้นฟู หรือการสร้างใหม่ ในกรณีสาธารณภัยขนาดใหญ่ รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

กล่าวโดยสรุป บทที่ 6 มีแนวคิดก้าวไกลกว่าการฟื้นฟูและการสงเคราะห์เยียวยาผู้ประสบภัย และความเสียหายแบบเดิมๆ หรือมองว่าเป็นปัญหาเพียงระดับพื้นที่ แต่เป็นการมุ่งฟื้นฟูและพัฒนาสภาพทั้งทางสังคม ชุมชน และทางกายภาพให้มีความมั่นคงแข็งแรงหรือเข้มแข็งกว่าเดิม สามารถเผชิญหรือรองรับความรุนแรงของสาธารณภัย ในโอกาสต่อไปได้ดีกว่าและจะปลอดภัยกว่าโดยไม่ต้องเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการฟื้นฟูที่รุกคืบสู่การพัฒนาระบบการป้องกันอย่างยั่งยืน

บทที่ 7 ความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เนื่องจากสาธารณภัยในปัจจุบันมีความไร้พรมแดนมากขึ้นแต่ละประเทศ รวมถึงประเทศไทยจะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ให้แก่ประเทศที่ประสบภัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่การเพิ่มศักยภาพของไทย ในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

ระหว่างประเทศ ให้เป็นไปตามมาตรฐานโลก และนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศแกนนำในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพเป็นแนวทางปฏิบัติ “การรับ” และ “การให้” ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ณ จุดเดียว (Single Window System)

กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม เป็นการปรับปรุงระเบียบกฎหมายด้านมนุษยธรรม การสร้างมาตรฐานบุคลากรในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือ โดยการจัดให้มีชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง (National Urban Search and Rescue : USAR) ที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของคณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองสากล (INSARAG) การจัดทำแผนพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรบุคคลเพื่อรองรับชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมือง เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศ เป็นการปฏิบัติด้านฐานข้อมูลทรัพยากรเพื่อการจัดการสาธารณภัยระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงข้อมูลการจัดการองค์ความรู้ แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาความร่วมมือด้านสาธารณภัย และการขับเคลื่อนความรู้สู่สาธารณะ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมบทบาทความเป็นประเทศแกนนำด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างความเป็นเลิศด้านวิชาการและปฏิบัติการ แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาบทบาทแกนนำ การส่งเสริม ชุดค้นหากู้ภัยในเขตเมือง ปฏิบัติการทั้งภายในประเทศและภายนอกราชอาณาจักร การสนับสนุนทางวิชาการแก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น

บทที่ 8 การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ การจัดการสาธารณภัย ตามแนวทางการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 จำเป็นจะต้องอาศัยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนและกระบวนการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสาระของแผนในทุกระดับ การบูรณาการและประสานการปฏิบัติกับแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการผลักดันให้มีงบประมาณเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับแผนฯ รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณประจำปีของหน่วยงานต่างๆ ลงสู่ระดับพื้นที่

การกำหนดบทบาทของหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อร่วมขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงพัฒนากฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับแผนและมีมาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกระบวนการนำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 รวมทั้งนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ในแผนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

รวมถึงการกำหนดกลไกและกระบวนการติดตามประเมินผล โดยยึดหลักการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา กำหนดให้มีการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ พร้อมทั้งมีการศึกษาบทเรียนสาธารณภัยที่ผ่านมา (Lesson Learn) ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ที่มี

ประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รวมทั้งอาจมีการทบทวนและปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติในโอกาสต่อไป

กล่าวโดยสรุป ภาพรวมของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ซึ่งได้รับความเห็นชอบและอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2558 ได้ชี้แนะทิศทางการบริหารจัดการสาธารณภัยแบบก้าวหน้าหรือเชิงรุก ที่มุ่งเน้นการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อพัฒนาระบบป้องกันและลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและความสูญเสียจากสาธารณภัย ให้ดีกว่าหรือมากกว่าเพียงการดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัยและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้กลับสู่สภาพเดิม ซึ่งจะยังอาจสร้างความเสียหายและความสูญเสียได้อีกหากเกิดภัยพิบัติซ้ำ โดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องรับนำไปปฏิบัติ ดำเนินการให้ลุล่วงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 46) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย (การศึกษาชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

สากล สถิติวิทยานันท์ (2532 : 68) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ 1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม 2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือทำงานร่วมกัน 3. การตกลงใจร่วมมือกันของสมาชิกที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงและมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

สายทิพย์ สุกติพันธ์ (2534 : 85) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การคืนอำนาจ (Empowerment) ในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชนอย่างน้อยที่สุด ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2537 : 64) “เป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องที่กำหนดไว้”

อรพินท์ สพิชคชัย (2538 : 37) “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม” เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดความคิดใหม่ๆ ทั้งสองฝ่ายคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ โดยประชาชนเองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเพียงผู้กระตุ้นให้ประชาชนมองเห็นภาพที่แตกต่าง หรือมุมมองที่แตกต่าง ให้เกิดทางเลือกแล้วนำไปสู่กิจกรรมที่จะพัฒนาโดยหวังผลว่า ประชาชนจะสามารถช่วยตนเองป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น มิใช่จะเป็นเพียงการสร้าง

ความภาคภูมิใจในการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมงาน และสร้างความสามัคคีในชุมชนเท่านั้นแต่จะเป็นส่วนช่วยให้โครงการพัฒนาของรัฐมีความหมายประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องตามความต้องการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นกลไกที่ช่วยให้ชุมชนสามารถดูแลควบคุมการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2546 : 42) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวิสัยทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

Keith (1972 : 29) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจ และอารมณ์ (Mental and Emotion Involment) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุด มุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

Erwin (1976 : 36) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการ ที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Cohen and Uphoff (1977 : 94) ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วยการได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ การประชุมชี้แจง การระดมความคิด ตลอดจนกำหนดกิจกรรมและวางแผนปฏิบัติ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือ 4) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การได้รับผลการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วยการออกแบบและวิธีการประเมินผล การได้รับบทบาทในการประเมินผล การได้รับรู้รายงานการประเมินผล

World Health Organization (1981 : 61) ได้เสนอว่ารูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน ในส่วนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผลและประการสำคัญ คือ การตัดสินใจ 2) การดำเนินกิจกรรม ในส่วนนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมการเงินและการบริหาร 3) การใช้ประโยชน์ เป็นส่วนที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในส่วนนี้ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

White (1982 : 49) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 3 มิติ มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละเวลาในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจาก

การดำเนินงาน ทั้งยังได้เพิ่มเติมอีกว่า สาเหตุสำคัญของการมีส่วนร่วมในประการที่ 4 ที่ควรนำมาพิจารณา คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานที่ทำไป

Dusseldorp (1980 : 61) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมเปรียบเสมือนกิจกรรมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่อไปนี้ การเข้าร่วมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม การจัดการองค์กรแบบมีส่วนร่วม เน้นการจัดประชุมกลุ่ม การมีแรงงาน เครื่องมือเครื่องใช้ สนับสนุน และการมีสุขภาพจิตที่ดี การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยวิธีการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย ระดับการเข้าร่วม คือ แบบอาสาสมัคร (เข้าร่วมแบบเสรี) และแบบถูกบังคับ (เข้าร่วมตามธรรมเนียมประเพณี) วิธีการเข้ามีส่วนร่วม (ทางตรงหรือทางอ้อม) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาแบบมีแผน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การศึกษา การเตรียมวางแผน การยอมรับที่จะปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน ตามแผนการประเมินผล ความถี่ของการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ (เต็มที่หรือบางส่วน) ความมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น

2.1 การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ (เต็มที่หรือบางส่วน)

2.2 การมีส่วนร่วมแต่ไม่มีประสิทธิภาพ

3. ประเด็นศึกษาผลได้และผลเสียของการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมเปรียบเสมือนเป็นกระบวนการพัฒนาที่เสริมสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การเตรียมการให้เกิดการมีส่วนร่วม การเข้ามีส่วนร่วมและการส่งเสริมเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

เป้าหมายของการจัดการสาธารณสุข

1. เพื่อการจัดการทำแผนและสามารถนำมามาตรการในการลดหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดสาธารณสุขมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้มีการจัดการวางระบบการเตือนภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้มีการดำเนินการควบคุมสถานการณ์และดูแลชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยและเพื่อสนับสนุนกิจกรรมลดผลกระทบจากสาธารณสุขในชุมชน

4. เพื่อให้การดำเนินงานประเภทสาธารณสุขขณะเกิดเหตุฉุกเฉินเป็นอย่างมีประสิทธิภาพสามารถคุ้มครองและช่วยชีวิตได้ทันทั่วทั้งที่

5. เพื่อให้มีการจัดการในเรื่องของมาตรการฟื้นฟูบูรณะสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุดและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลังประสบภัย

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (ออนไลน์, 2553) ได้วิจัยการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัดเป็นโครงสร้างในราชการบริหารส่วนภูมิภาค พบว่าในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขของราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการจำเป็นต้องมีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขจังหวัดเป็นโครงสร้างในราชการบริหารส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นผู้ช่วย โดยมีลักษณะงานที่ชัดเจนและจำเป็นต้องการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขที่คล่องตัว

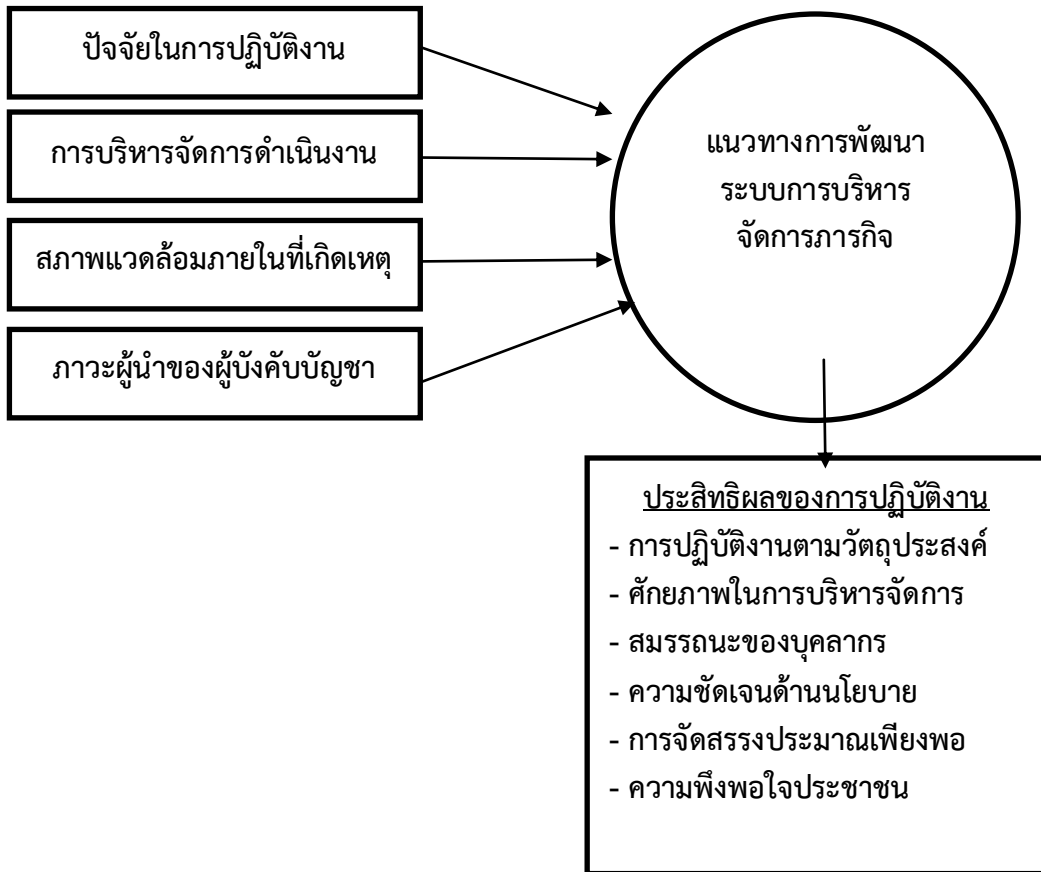
รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งนี้ หากไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือไม่มีกฎหมายรองรับสถานะของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ประชาชนจะเสียโอกาสในการรับบริการที่มีคุณภาพ คือ ไม่มีหน่วยงานในระดับจังหวัด อำเภอกองและกิ่งอำเภอกองในการประสานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและทำให้ขาดความคล่องตัวและเกิดความล่าช้าในการสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหา เพราะยังไม่มีกรมอบอำนาจที่ชัดเจน ดังนั้น หากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นโครงสร้างในราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและให้ความช่วยเหลือประชาชนจะทำให้สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พล.ต.ยงยุทธ เมฆรัตน์ (2545 : 58) ศึกษาบทบาทหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับการบรรเทาสาธารณภัย โดยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า กำลังพลต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญและพอเพียงในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ต้องมีการวางแผนในการป้องกันและกำหนดบทบาทให้ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ในการแจ้งเตือนภัยจะต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและชัดเจน ควรมีการจัดหาเครื่องมือ เครื่องจักร และยานพาหนะให้พอเพียงตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติ และจากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยระดับนโยบาย ทั้งจากส่วนราชการทหารและส่วนราชการพลเรือน มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม มีบทบาทในการบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะบทบาทในด้านการสนับสนุนงบประมาณของกระทรวงกลาโหม สมควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณภัย ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งของทหารด้วยการจัดสรรงบประมาณ เพื่อเตรียมการและป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในด้านกำลังพลและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ

ธีระ สันติเมธี (2547 : 37) ได้ศึกษาแนวทางการบูรณาการการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัดพบว่า ผลการศึกษาภาพรวมของปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด 4 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากรมากที่สุด โดยเฉพาะบุคลากรขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผลการศึกษาภาพรวมของแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการพัฒนาระบบการทำงานมากที่สุดในประเด็นว่า ควรกำหนดสถานภาพของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกับจังหวัด ตั้งแต่ระดับนโยบาย แผนงาน โครงการ ในลักษณะยุทธศาสตร์ การทำงานแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ ควรพัฒนาระบบการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย โดยเฉพาะการพิจารณาจ่ายเงินอุดหนุนราชการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้รวดเร็วทันทีที่ประสบภัยพิบัติ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สำหรับแนวคิดการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย มีดังนี้

สรุป

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย จะต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ตลอดจนความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการร่วมมือจัดการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือเผชิญเมื่อภัยพิบัติต่างๆ ที่จะมาถึง รวมทั้งการฟื้นฟูหลังผ่านพ้นภัยพิบัติไปแล้วตามแบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภัยพิบัติทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้น้อยที่สุด และพัฒนาระบบบรรเทาสาธารณภัยให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในระดับบุคคลให้เตรียมความพร้อมและตระหนักถึงภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อลดการสูญเสียเมื่อเกิดภัยพิบัติ

บทที่ 3

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจ การบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ในการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ผู้วิจัย ได้ศึกษาปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาคในกองทัพภาคที่ 3 ที่ผ่านมา โดยมี แนวโน้มของภารกิจที่เกี่ยวข้องตามลักษณะของสภาพการเกิดภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งมีปัจจัยและสาเหตุหลาย อย่างที่มีผลกระทบต่อการทำงานในกองทัพภาคที่ 3 แยกรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย
2. แนวโน้มสภาวะการเกิดภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3
3. บทสัมภาษณ์ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่
4. สรุป

ปัญหาการดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย

กองทัพภาคที่ 3 ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนราชการและดำเนินการให้ความ ร่วมมือช่วยเหลือประชาชน โดยการใช้กำลังพล และยุทโธปกรณ์ของหน่วยที่มีอยู่เข้าดำเนินการ เพื่อให้ เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ได้แก่

1. การลาดตระเวนค้นหาและอพยพประชาชนผู้ประสบภัยไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัยรวมทั้ง การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ ทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ
2. จัดหา, ขนส่งและแจกจ่ายสิ่งของเครื่องอุปโภค/บริโภคเพื่อช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบภัยในพื้นที่ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในขั้นต้น
3. จัดเจ้าหน้าที่ชุดค้นหาและกู้ภัย ประชาชนที่สูญหายในพื้นที่ประสบภัย เนื่องจากเส้นทาง ถูกตัดขาด และยากลำบาก ทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ รวมทั้งการค้นหาด้วยชุดสุนัขทหารค้นหา
4. การจัดประกอบอาหารสำเร็จรูปบรรจุภาชนะพร้อมรับประทาน นำไปแจกจ่ายให้ ความช่วยเหลือประชาชน โดยการจัดรถครัวสนามจาก กรมพลธิการทหารบก
5. ดำเนินการผลิตน้ำประปาสะอาดสำหรับอุปโภคและบริโภคให้ความช่วยเหลือประชาชนใน พื้นที่ประสบภัย โดยชุดจัดทำน้ำประปาสนาม ของหน่วยทหารช่าง
6. ให้การรักษาพยาบาลและดำเนินการด้านเวชกรรมป้องกัน แก่ประชาชนผู้ประสบภัย ด้วยการจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ จากโรงพยาบาลและหน่วยทหารเสนารักษ์ ในสังกัดกองทัพภาคที่ 3
7. จัดระบบการติดต่อสื่อสารเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ประสบภัยกับพื้นที่ภายนอก ซึ่งการติดต่อสื่อสารถูกตัดขาด ด้วยการจัดชุดสื่อสารดาวเทียมจากกรมการทหารสื่อสารกองบัญชาการ

ทหารสูงสุด และกรมการทหารสื่อสาร ทหารบกเข้าดำเนินการในพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกประสานงานและ กำกับดูแลการปฏิบัติ

8. จัดชุดสำรวจความเสียหายและความต้องการของประชาชน เพื่อให้ความช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนผู้ประสบภัยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้อง นำไปวางแผนในการให้ ความช่วยเหลือในห้วงต่อไป

9. จัดชุดปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนผู้ประสบภัย

10. การฟื้นฟูสภาพพื้นที่หลังการเกิดภัย ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพพื้นที่ทางด้านเกษตรไร่นา และสวนผลไม้ และบ้านเรือนที่อยู่อาศัยประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเส้นทางคมนาคมทั้งเส้นทางหลัก และเส้นทางรอง ด้วยการใช้เครื่องมือกลขนาดใหญ่ และกำลังพลของหน่วยทางในพื้นที่ เพื่อให้ ประชาชนสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีพอยู่ได้ในสภาพปกติโดยเร็ว

ซึ่งจากการดำเนินการข้างต้นดังกล่าวของกองทัพอากาศที่ 3 ในการการให้ความช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัย ได้สรุปอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการ ไว้ดังนี้

1. การอำนวยความสะดวก ประสาน และการกำกับดูแลในภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้น ไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหากส่วนราชการในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดภัย พิบัติต่างๆ รวมทั้งมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือ จึงทำให้เกิดความซ้ำซ้อน สับสน การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเป็นในลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ ไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือในขั้นต้นในอย่างทันท่วงที

2. การติดต่อสื่อสารในพื้นที่เกิดภัยมักจะได้รับผลกระทบไม่สามารถใช้การได้ โดยเฉพาะ ระบบการติดต่อสื่อสารพื้นฐานที่ใช้อยู่เป็นประจำ เนื่องจากต้องพึ่งระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไฟฟ้า เป็นส่วนในการใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการเกิดภัยพิบัติที่ผ่านมามีพื้นที่กว้าง และมีความรุนแรง ทำให้ การอำนวยความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการกู้ภัย และเคลื่อนย้ายประชาชนไปยังพื้นที่ ที่ปลอดภัยกระทำได้อย่างไม่ทันเหตุการณ์ และไม่สามารถติดตามข่าวสารสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละ พื้นที่ได้อย่างรวดเร็วเพื่อที่จะได้มีการพิจารณาให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการกู้ภัยมีไม่เพียงพอและเหมาะสม เนื่องจากการเกิดภัย พิบัติต่างๆ ย่อมเป็นการยากที่จะเข้าไปในพื้นที่ที่ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วและทันเวลาจำเป็นต้องมี เครื่องมือ ยานพาหนะที่มีขีดความสามารถเข้าถึงได้ในทุกสภาพพื้นที่ และเครื่องมือในการค้นหาและกู้ภัย ต่างๆ ต้องเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการใช้งานที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะที่ผ่านมาหน่วยทหารได้ใช้ เครื่องมือ และยานพาหนะทางทหารที่มีอยู่เข้าดำเนินการ ถึงแม้จะสามารถดำเนินการได้แต่ก็เป็นเพียงระดับ หนึ่งเท่านั้น

4. การประสานสอดคล้องของหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินการ ยังไม่เกิดประสิทธิภาพ อย่างสูงสุด มีลักษณะการดำเนินการแบบต่างคนต่างทำในส่วนของตนเองไม่มีการประสานงานกัน ทำให้ เกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และไม่ทั่วถึงในการดำเนินการ ดังนั้นการที่จะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพนั้น ควรได้มีการวางแผนร่วมกัน และนำแผนที่ได้กำหนดไว้มาทำการฝึกซ้อมร่วมกัน รวมทั้ง ให้มีการปรับปรุงแผนให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และครอบคลุมการให้

ความช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มต้นของสถานการณ์ จนถึงขั้นสุดท้ายที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยสามารถกลับมาดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างเป็นปกติสุข โดยเร็วที่สุด

แนวโน้มสถานะการเกิดภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3

ปัจจุบัน กองทัพไทยได้ปรับนโยบายของกองทัพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยหันมาส่งเสริมด้านการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชนเพื่อความอยู่ดีกินดี ประกอบกับในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญปัญหาความผันผวนของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ทำให้ภูมิอากาศแปรปรวน ผิดปกติ อาทิ ปรากฏการณ์ เอล นินโญ เป็นผลให้ประเทศรอบมหาสมุทรแปซิฟิก ทั้งในทวีปอเมริกา และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดความแห้งแล้งอย่างรุนแรง เกิดอุทกภัยและวาตภัยครั้งใหญ่ในหลายพื้นที่ ทำลายชีวิต และสร้างความเสียหายให้กับประเทศที่ประสบภัยเหล่านั้นอย่างมหาศาล ประเทศไทยที่ผ่านมากี่เช่นกัน ได้เกิดอุทกภัยและวาตภัยอย่างร้ายแรงหลายครั้ง สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก ซึ่งทุกส่วนราชการ ได้ระดมกำลังเข้าช่วยเหลือ โดยเฉพาะกองทัพไทยได้ใช้กำลังจากกองทัพทุกเหล่าทัพ เข้าช่วยเหลือ ซึ่งการปฏิบัติของกองทัพสามารถช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนผู้ประสบภัย

กองทัพภาคที่ 3 มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุม 17 จังหวัดภาคเหนือ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งที่ผ่านมาได้แก่ภัยแล้งในห้วงเดือน ธันวาคม – พฤษภาคม ของทุกปี ภัยหนาวในพื้นที่ทางตอนบนของภาคและในฤดูฝนช่วงเดือน กรกฎาคม – ตุลาคม พื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มตามลำน้ำต่างๆ จะประสบกับปัญหาอุทกภัยหรือน้ำป่าไหลหลาก รวมทั้งในพื้นที่ภูเขาสูง อาจประสบกับดินโคลนถล่มด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงสาธารณภัยอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

บทสัมภาษณ์ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

ในการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของทัพภาคที่ 3 ยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่จะเป็นในด้านยุทธวิธีอุปกรณ์ และอำนาจแผนงานในการสั่งการที่ไม่ชัดเจน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พ.อ.รพีพันธ์ รำรวย ตำแหน่ง หก.กทพ.มทบ.๓๕ ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบภายในกองทัพภาคที่ 3 โดยให้สัมภาษณ์ตามหัวข้อที่ให้ไปดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เนื่องจากหน่วยงานทหารมิได้มีการฝึกหลักในงาน ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยมีไม่ครบทุกรายการ ซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนในการช่วยเหลือประชาชนที่กำลังประสบภัยพิบัติในขณะนั้น หากไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะใช้ในงานดังกล่าว จะทำให้การช่วยเหลือทำได้ล่าช้าและอาจเกิดอันตรายกับกำลังพลและผู้ประสบภัยพิบัติได้ หากมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติครบถ้วน

และกำลังพลได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีมีความชำนาญในการทำงาน จะทำให้การปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. บทบาทที่เหมาะสมของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 บทบาทที่เหมาะสมในปัจจุบันตามที่มียุทธโธปกรณ์และเครื่องมือบางอย่างที่สามารถนำไปใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ การเป็นทั้งผู้ปฏิบัติงานโดยตรง เช่น การช่วยอพยพประชาชนที่ถูกน้ำท่วมขังบ้านเรือน การผลิตน้ำประปาสำหรับพื้นที่ที่น้ำประปาไม่สามารถใช้การได้ ฯลฯ

2.2 ในด้านการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง หน่วยทหารจะจัดกำลังพลเข้าให้การช่วยเหลือประชาชนร่วมกันเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

3. แนวทางการกำหนดบทบาทของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรมีแนวทางเช่นใด

3.1 การกำหนด บทบาท งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหน่วยงานทหาร ในด้านการช่วยเหลือโดยตรง อาจจะต้องมีการปรับภารกิจและเครื่องมือ ยุทธโธปกรณ์ให้กับ กองร้อยที่ 3 (กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย) ที่จะรับมอบภารกิจงานบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะ เพื่อกำลังพลจะได้ทราบ บทบาท หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติแต่ละประเภท มีความคุ้นเคยและมีความชำนาญกับการใช้เครื่องมือ ยุทธโธปกรณ์ในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะออกไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ในบทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง โดยการใช้เครื่องมือ และยุทธโธปกรณ์ทางทหารที่มีอยู่ประจำหน่วย นำไปช่วยเหลือเพิ่มเติม เช่น การซ่อมสะพานชั่วคราว (สะพานแบริ่ง), การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการสัญจรโดยใช้ รถ และเรือ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ส่วนงานที่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษ ซึ่งเป็นงานของป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับ เขต และจังหวัด หน่วยทหารสามารถไปร่วมปฏิบัติงานเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้

4. ท่านมีแนวทางในการพัฒนา การบริหารจัดการด้านบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานท่านอย่างไร

- แนวคิดในการพัฒนา การบริหารจัดการในขั้นแรกคือ กำลังพล ที่จะปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องมีความพร้อมในเรื่องสมรรถภาพร่างกาย ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติแต่ละประเภท และวิธีการช่วยเหลือเมื่อเกิดสถานการณ์แต่ละอย่าง โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการทบทวนและเพื่อให้กำลังพลที่บรรจุเข้ามาใหม่ ได้เรียนรู้และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ปัจจุบันเมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ ทหารซึ่งมีกำลังพลพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจให้การช่วยเหลือตลอด ๒๔ ชั่วโมง หากจะให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และการช่วยเหลือเป็นไปอย่าง

รวดเร็ว ควรมีการจัดหายุทโธปกรณ์และเครื่องมือ (เช่น เรือ เสื้อชูชีพ ห่วงยาง เครื่องให้แสงสว่าง เป็นต้น) สำหรับใช้ในการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ประจำ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง

สรุป

จากสภาพปัจจัยและปัญหาในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของการบรรเทาสาธารณภัย โดยรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ปฏิบัติงาน ตามที่ได้ศึกษาพบว่า การบรรเทาสาธารณภัย เป็นการดำเนินการภายหลังจากเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้วโดยการช่วยเหลือและทำให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องมีความพร้อมในการทำให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุดหรือไม่สูญเสียเลย จึงจำเป็นที่หน่วยงานต่างๆ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน รวมทั้งประชาชน โดยเฉพาะในส่วนของภาครัฐ ต้องมีมาตรการแนวทางการดำเนินงานในเรื่องการป้องกัน การเตรียมความพร้อม (ก่อนเกิดภัยพิบัติ) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดภัย) มีภารกิจหรือหน้าที่ แนวทางในการปฏิบัติ มีรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย จะเน้นการแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการ คือ การป้องกัน (Prevention) การเตรียมความพร้อม (Preparation) การรับมือ (Response) และการฟื้นฟู (Recovery) โดย หน่วยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยต้องช่วยเหลือประชาชนให้พ้นจากภัยต่างๆ ให้ทันเวลาทันต่อเหตุการณ์โดยมีการดำเนินการเชิงรุกในการป้องกันภัยหรือการบรรเทาสาธารณภัย หน่วยต้องช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีการแจ้งเตือนภัย การสื่อสารกับประชาชนให้เข้าใจอย่างง่าย มีการวางแผนป้องกันผู้เสี่ยงภัยหรือระบบการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด

บทที่ 4

แนวทางในการบริหารจัดการภารกิจ การบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

การศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยและปัญหาต่างๆ หลายอย่างที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งสามารถวิเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางดังนี้

1. การบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3
2. วิเคราะห์ปัญหาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อภารกิจกองทัพภาคที่ 3
3. สรุป

การบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

ในการบริหารจัดการภารกิจสาธารณภัยนั้น แนวทางจะเป็น 2 ส่วนได้แก่ ในส่วนของภาครัฐ โดยฝ่ายทหารในส่วนของกองทัพภาคที่ 3 และในส่วนของการจัดองค์กรในการป้องกันภัยพลเรือน ซึ่งได้แก่

1. กองทัพบกได้มีการจัดตั้งอำนาจแบ่งมอบหน้าที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ปี 2558 ในส่วนแนวคิดในการพัฒนากองทัพภาคที่ 3 นั้น การบริหารจัดการในขั้นแรกคือกำลังพล ที่จะปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องมีความพร้อมในเรื่องสมรรถภาพร่างกาย ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติแต่ละประเภท และวิธีการช่วยเหลือเมื่อเกิดสถานการณ์แต่ละอย่าง โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการทบทวนและเพื่อให้กำลังพลที่บรรจุเข้ามาใหม่ได้เรียนรู้และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

2. การจัดองค์กรในการป้องกันภัยพลเรือน จัดการสาธารณภัยแบ่งเป็น 4 ระดับ ทั้งนี้ขึ้นกับพื้นที่ ประชากร ความซับซ้อน หรือความสามารถในการจัดการสาธารณภัย ตลอดจนศักยภาพด้านทรัพยากร ที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสารถในการเข้าควบคุมสถานการณ์เป็นหลัก ดังนี้

- 2.1 สาธารณภัยขนาดเล็ก โดยมีผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นคนควบคุมและสั่งการ

- 2.2 สาธารณภัยขนาดกลาง มีผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุม สั่งการและบัญชาการ

- 2.3 สาธารณภัยขนาดใหญ่ มีผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นผู้ควบคุมสั่งการและบัญชาการ

- 2.4 สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายควบคุม สั่งการและบัญชาการ

ซึ่งในส่วนของกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่สนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาจากภัยพิบัติ ตามมาตรา 8 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 แจ่งเตือนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่และหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย กรณีคาดว่าจะเกิดภัยจากการสู้รบหรือภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม

วิเคราะห์ปัญหาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อภารกิจของทัพบกที่ 3

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรของหน่วย โดยมี สภาพแวดล้อมของปัจจัยภายในที่ได้พิจารณาใน 4 มิติ คือ มิติด้านกำลังพล ด้านงบประมาณ ด้านเครื่องมือ ปฏิบัติงาน และมิติด้านแผนการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพแวดล้อมของปัจจัยภายนอกได้พิจารณาใน 3 มิติ คือ มิติด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน

1. ด้านกำลังพล

1.1 จุดแข็ง : กำลังพลมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอด, กำลังพลมีความอดทนต่อ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย, ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด, มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง

1.2 จุดอ่อน : ไม่มีความรู้ในการรวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์, กำลังพลขาดความรู้ ในการใช้เทคโนโลยีระดับสูง, ไม่มีศิลปะในการประสานงาน, ขาดความคิดริเริ่ม

2. ด้านงบประมาณ

2.1 จุดแข็ง : มีการกำหนดงบประมาณที่แน่นอนในการใช้งาน, มีการควบคุมกำหนด งบประมาณที่ชัดเจน

2.2 จุดอ่อน : การจ่ายเงินขาดความต่อเนื่อง, การเบิกจ่ายมีความล่าช้าจากขั้นตอนของ ทางราชการ, ไม่มีแผนสำรองในการจัดหางบประมาณมาทดแทน

3. ด้านเครื่องมือปฏิบัติงาน

3.1 จุดแข็ง : มีเครื่องมือพร้อมใช้งานอยู่ตลอด, มีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้พร้อมใช้ งานได้ทันทีเสมอ

3.2 จุดอ่อน : ขาดแคลนเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีทันสมัย, เครื่องมือมีจำนวนจำกัดใน การใช้งาน, เครื่องมือบางชนิดมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมกับนำมาใช้งาน, อัตรากำหนดการบรรจุเครื่องมือ นานไป

4. ด้านแผนการปฏิบัติงาน

4.1 จุดแข็ง : มีกระบวนการวางแผนที่ชัดเจน, ปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้

4.2 จุดอ่อน : แผนการปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นแผนการปฏิบัติเฉพาะกิจกรรม ไม่ได้ วางแผนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์, หากมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทำให้การปฏิบัติงานไม่สามารถปฏิบัติ ได้ตามแผน ซึ่งไม่มีแผนสำรอง, ขาดการวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

ผลการวิเคราะห์จากปัจจัยภายนอก

1. ด้านเศรษฐกิจ

โอกาส ปัญหาภัยพิบัติในปัจจุบันทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวในการป้องกันภัยมากขึ้น จึงเป็นโอกาสซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันภัยตนเอง จึงเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจในการใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะมารับมือกับภัยพิบัติต่างๆ

อุปสรรค บางพื้นที่ที่ไม่มีทรัพยากรในการซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันซึ่งเป็นถิ่นทุรกันดาร ทำให้การป้องกันภัยพิบัติปฏิบัติด้วยตนเองเป็นยากทำให้เกิดความสูญเสีย

2. ด้านสังคมจิตวิทยา

โอกาส ประชาชนในพื้นที่มีปฏิสัมพันธ์กันในการให้ความร่วมมือในการป้องกันภัยและเมื่อประสบภัย

อุปสรรค ส่วนใหญ่ประชาชนรุ่นวัยหนุ่มสาว ไม่ค่อยให้ความสนใจในการป้องกันภัยพิบัติ มักมีความประมาทในการใช้ชีวิตค่อนข้างสูง

3. ด้านเทคโนโลยี

โอกาส ประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติในพื้นที่โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล อินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความพร้อมเตรียมการป้องกันและรับมือเมื่อประสบภัย เทคโนโลยีนี้เองสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ มีการแจ้งเตือนให้เตรียมพร้อมล่วงหน้าได้

อุปสรรค อาจจะมีผู้ไม่หวังดีใช้เทคโนโลยีในการสร้างสถานการณ์ทำให้เกิดความวุ่นวายและเป็นภัยต่อความมั่นคง รวมทั้งสร้างความปั่นป่วนให้ผู้คนตระหนกตกใจเป็นเหตุทำให้เสียหายร้ายแรง

สรุป

จากการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยและปัญหาต่างๆ ที่ผ่านมาจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคที่ 3 พบว่ามีปัจจัยและสาเหตุต่างๆ หลายอย่าง ที่มีผลกระทบต่อการทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งเป็นด้านๆ ดังนี้

1. ด้านบริหารจัดการ ทางกองทัพภาคที่ 3 ตระหนักถึงระบบการจัดการเมื่อเกิดสาธารณภัย ซึ่งระบบการจัดการภายในกองทัพได้กำหนดบทบาทไว้ชัดเจนแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการประสานงานกับหน่วยงานฝ่ายพลเรือน โดยในการประสานอาจจะสื่อสารไม่ชัดเจนตลอดจนความไม่เข้าใจในสถานการณ์ของผู้สั่งการทำให้การดำเนินงานในการบรรเทาสาธารณภัยเกิดความล่าช้าทำให้เกิดความเสียหายได้

2. ด้านงบประมาณ ส่วนของงบประมาณมีอยู่อย่างจำกัดและความล่าช้าในการเบิกจ่ายทำให้เมื่อจำเป็นต้องเบิกงบประมาณเพื่อมาใช้ในการฟื้นฟูสภาพให้กลับมาคงเดิม ทำให้ประชาชนที่ได้ประสบภัยเกิดความเดือดร้อนและหาทางอื่นให้ได้เงินมาซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่ จึงเกิดเป็นหนี้สินทั้งที่เป็นในระบบและนอกระบบและจะเกิดปัญหาสังคมตามมา

3. ด้านกำลังพล ในส่วนของกองทัพภาคที่ 3 ได้มีแผนงานชัดเจนในการช่วยเหลือและการร้องขอจากฝ่ายพลเรือนเมื่อเกิดภัยพิบัติ กำลังพลต้องมีความพร้อมตลอดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ แต่เนื่องจากกำลังอาจจะขาดความรู้ความชำนาญเมื่อต้องช่วยประชาชนทำให้การช่วยเหลือติดขัดและ

กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ขาดการตัดสินใจเฉพาะหน้า เนื่องจากวินัยของทหารต้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา แต่เมื่อปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับบัญชาอาจจะไม่สามารถมาสั่งการทุกจุดได้ทำให้เกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ไม่คาดคิดอาจเกิดขึ้นได้ จึงทำให้บางครั้งต้องสูญเสียกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่

4. ยุทธโศปกรรมในการช่วยเหลือประสบภัย เนื่องจากสภาพอุปกรณ์เครื่องมือที่มีอยู่ในประจำการมีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน ประกอบกับเทคโนโลยีของอุปกรณ์ในการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยได้ทันสมัยมากขึ้น ดังนั้นทางกองทัพภาคที่ 3 ขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่จะมาสนับสนุนในการช่วยเหลือเมื่อเกิดสาธารณภัย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

กองทัพภาคที่ 3 อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาในส่วนของกองทัพบก ซึ่งขึ้นอยู่กับกระทรวงกลาโหม โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติทางกองทัพบกจะแบ่งมอบความรับผิดชอบ แบ่งเป็น 3 ส่วน

1. ส่วนบังคับบัญชา ได้แก่ กองทัพบก/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก โดยมี กรมกิจการพลเรือนทหารบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก/ฝ่ายกิจการพลเรือน

2. ส่วนปฏิบัติการ ได้แก่ กองทัพภาค/ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาค/ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพภาค/หน่วยขึ้นตรงกองทัพบก/หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก เป็นหน่วยปฏิบัติหลักและในบางสถานการณ์ กรมฝ่ายกิจการพิเศษและกรมฝ่ายยุทธบริการจะเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก

3. ส่วนสนับสนุน ได้แก่ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ และกรมฝ่ายยุทธบริการ

โดยมีขอบเขตการปฏิบัติ ได้แก่ การป้องกัน การบรรเทา และการฟื้นฟูบูรณะในสาธารณภัยทุกประเภทและมีชั้นการปฏิบัติมี 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการ ชั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยและชั้นการฟื้นฟู

การวิจัยการแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 พบว่ามีปัจจัยและสาเหตุต่างๆ หลายอย่างที่มีผลกระทบต่อการทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย โดยส่วนใหญ่แล้วปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือด้านการบริหารการจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายทหาร ในส่วนของกองทัพภาคที่ 3 ยังขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยและมีอุปกรณ์ที่ชำรุดหรืออุปกรณ์ที่มีการใช้ยาวนาน จึงทำให้ขาดความคล่องตัวในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจุดแข็งของกองทัพภาคที่ 3 ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยคือกำลังพลที่มีความพร้อมและเพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือแต่ยังขาดด้านความรู้และประสบการณ์เฉพาะหน้า แต่ก็ยังสามารถให้ความช่วยเหลือได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งอย่างน้อยก็สามารถบรรเทาสาธารณภัยได้ให้ลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะควรจะนำผลการศึกษาด้านบรรเทาสาธารณภัยที่เคยเกิดขึ้นจริง และได้ประสบมาในแต่ละพื้นที่ นำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้วางแผนในการบริหารการจัดการซึ่งในแต่ละ

ครั้งที่ประสบภัยพิบัติ จะมีความแตกต่างกันทำให้การบริหารจัดการในภารกิจก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพของเหตุภัยพิบัติ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการ เมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นจริงจะดูเหมือนมีการวางแผนเตรียมการไว้รองรับแล้วแต่แท้ที่จริงแล้วแผนที่ได้กำหนดไว้ไม่สามารถใช้กับในที่เกิดภัยพิบัติได้จริงเป็นบ้างกรณี ดังนั้นควรจะต้องเตรียมแผนรองรับโดยแบ่งออกเป็น ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ตลอดจนความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ โดยต้องมีการหารือกันทั้งสองหรือสามเดือนครั้ง เพื่อทำความเข้าใจกันเมื่อเกิดภัยพิบัติจะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้ตกลงกันไว้จะได้ไม่ซ้ำซ้อนกัน

2. ด้านงบประมาณ ควรจะจัดสรรกันไว้ส่วนหนึ่งจากงบประมาณที่ได้มาจากของเดิมที่ตั้งไว้ เมื่อกรณีฉุกเฉิน เมื่องบประมาณที่ได้ตั้งไว้ในกาช่วยเหลือหมดยังจะสามารถดึงในส่วนที่กั้นไว้มาใช้เพิ่มเติมได้ และควรแก้ไขกฎระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายงบประมาณที่ให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบภัยและผู้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อลดขั้นตอนในการเบิกจ่ายให้รวดเร็วและทันการณ์ ซึ่งตรงนี้จะเป็ผลพลอยได้ในกากระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

3. ด้านกำลังพล ในส่วนนี้กองทัพต้องพัฒนาศักยภาพของกำลังพล ซึ่งนอกจากพัฒนาร่างกายและจิตใจแล้วยังต้องฝึกทักษะพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยรวบรวมผู้มีประสบการณ์มาเป็นวิทยากรมาสอนเทคนิคการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดกิจกรรมและฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือจัดตั้งเป็นกองร้อยในด้านบรรเทาสาธารณภัยโดยบรรจุกำลังพลที่มีขีดความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานในด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติด้านสาธารณภัยอย่างได้ผล

4. ด้านยุทธวิธีอุปกรณ์ในด้านบรรเทาสาธารณภัย จากการที่ได้สำรวจทางกองทัพภาคที่ 3 อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน ซึ่งจากการตรวจอุปกรณ์ต่างๆ ยังสามารถใช้งานได้แต่การใช้งานนั้นมีประสิทธิภาพที่ต่ำเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานานถึงแม้จะมีการซ่อมบำรุงอยู่เสมอ แต่ด้วยภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีได้ก้าวไกลไปมาก จึงทำให้กองทัพขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาช่วยเสริมในส่วนนี้ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ดังนั้นต้องทำแผนการจัดซื้ออุปกรณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัยให้ทันสมัยและต้องทำแผนการซ่อมบำรุงให้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้งานได้และเหมาะสมกับภารกิจในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม ทางกองทัพภาคที่ 3 ควรจะต้องจัดกิจกรรมให้กำลังพลและครอบครัวของกำลังรวม ไปถึงประชาชนในพื้นที่ร่วมกันรณรงค์ในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสำรวจจุดเสี่ยงภัยที่อาจจะเกิดภัยพิบัติ เพื่อหาทางยับยั้งหรือป้องกันภัยอันจะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง

6. ด้านสังคมจิตวิทยา ควรจัดให้หน่วยงานทางทหารในพื้นที่เข้าไปพบปะพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาในหมู่บ้านในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนซึ่งผลที่ได้นั้นไม่ใช่แค่ด้านเดียว อาทิ เรื่องยาเสพติด เรื่องบ่อนการพนัน เรื่องความมั่นคง และอื่นๆ ซึ่งการสร้างสัมพันธ์กับคนในพื้นที่จะทำให้เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติชาวบ้านและประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภัยจะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดจนไปถึงการประสานงานด้านต่างๆ ทำให้งานด้านบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างราบรื่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : ดี แอนด์ เอส, 2537.

วันชัย วัฒนศัพท์. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.

สมคิด บางโม. หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : บ.วิทย์พัฒน์, 2538.

สากล สถิตวิทยานันท์ . ภูมิศาสตร์ชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.

สายทิพย์ สุคติพันธ์. ปัญหาผู้นำกับกระบวนการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

ธีระ สันติเมธี. “แนวทางการบูรณาการการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด”. ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

นเรศ สงเคราะห์สุข. “จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ”. งานวิจัยของสำนักงานโครงการพัฒนาที่สูง
ไทย – เยอรมัน, 2541.

ยงยุทธ เมฆรัตน์, พล.ต. “บทบาทหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับการบรรเทาสาธารณภัย”. เอกสารวิจัย
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2545.

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. “กระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบ ปัจจัยและตัวชี้วัด”. รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2553.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124, 7 กันยายน 2550, หน้า 1 – 23.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “คำสั่งที่ นร 0506/ว79 เรื่อง แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558”. ลงวันที่ 3 เมษายน 2558.

มหาดไทย, กระทรวง. “ที่ มท 0810.5/ว329 เรื่อง การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 - 2557”. ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2553.
อรพินท์ ส孚โชคชัย. “เรื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : รายงาน
ประกอบการประชุมวิชาการประจำปี, 2538.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity. New York World Developments, 1977.

Keith, D. D. Human behavior at work- human relations and organization behavior.
New Planner, 35, 216-224, 1972.

White. Why community Participation? A Discussion of the Argumentes. Community
Participation : Current Issue and Lesson Learned. New York : United
Nations Children’s Fund, 1982

World Health Organization. Community Involvement in Health for Primary Health
Care. Geneva : WHO, 1981.

Thesis

Dusseldorp, D.B.W.M.V. Participation in Planned Development Influenced by Government of
Developing Countries at Local Level in Rural Areas. Essay in rural sociology
(In honour of R.A.J. van Lier). Wageningen: Department of Rural Sociology
of the tropics, Wageningen Agricultured University, 1981.

Erwin, Willam. “Participation Management : Concept”, Theory and Implementation.
Atlanta Ga : Georgia State University, 1976.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจ
การบรรเทาสาธารณภัย ของกองทัพภาคที่ 3

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ _____ นามสกุล _____ เพศ _____ อายุ _____ ปี

ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ _____

หน่วยงาน _____

วันที่สัมภาษณ์ _____

-
1. ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  2. บทบาทที่เหมาะสมของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ
  3. แนวทางการกำหนดบทบาทของหน่วยงานท่านในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ควรมีแนวทางเช่นใด
  4. ท่านมีแนวทางในการพัฒนา การบริหารจัดการด้านบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานท่านอย่างไร
  5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลโท สุเชษฐ์ ตันยะเวช
วัน เดือน ปีเกิด	18 สิงหาคม พ.ศ.2505
การศึกษา	ปริญญาตรี วทบ.ทบ.รร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปริญญาโท รปม. มหาวิทยาลัยนเรศวร
ประวัติการทำงาน	รอง ผบ.ร้อย พัน ฝรพ.3 น.ปจว.กกร.ทภ 3 รอง ผอ.กขว.ทภ 3 ผอ.กกร.ทภ 3 เสธ ผบ.บชร.3 รอง ผบ.มทบ.31
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

ผู้วิจัย พลโท สุเชษฐา ตันยะเวช หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการกองทัพบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กองทัพเป็นองค์กรที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากที่สุดองค์กรหนึ่งของประเทศจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาโดยตลอดและอยู่ภายใต้การบริการจัดการขององค์กรที่มีความรับผิดชอบที่สูงกว่า เช่น ระดับรัฐบาล หรือหน่วยงานที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามสถานการณ์เหล่านั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพจะต้องปฏิบัติงานในการแก้ปัญหา ภายใต้การบริหารจัดการหรือร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย ทั้งปัญหาที่เกิดภายในกองทัพเอง ตลอดจนปัญหาการปฏิบัติงานร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยนั้น ได้กำหนดให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยการประสานการดำเนินการกับส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยทหารในพื้นที่เป็นหน่วยให้การสนับสนุน ดังนั้น กองทัพนอกจากมีภารกิจในการรักษาอธิปไตยของชาติแล้วยังมีภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอีกประการหนึ่ง โดยการใช้กำลังและยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ของหน่วยด้วยการประสานการปฏิบัติกับฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่เข้าให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน และการช่วยชีวิตประชาชนผู้ประสบภัยดังกล่าว สำหรับในส่วนพื้นที่ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ ในห้วงที่ผ่านมาได้มีการจัดกำลัง และยุทโธปกรณ์เข้าให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยจำนวนหลายครั้ง ที่สำคัญและมีความรุนแรงมาก ซึ่งในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประสบปัญหา ข้อขัดข้อง มีความซ้ำซ้อน สับสน และขาดเอกภาพในการดำเนินการ จึงทำให้ประชาชนผู้ประสบภัยได้รับความเดือดร้อนและได้รับการช่วยเหลือที่ล่าช้าไป ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นในการศึกษาและการวิจัยครั้งนี้จึงจะศึกษาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อหาแนวทางในการบริหารระบบจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาข้อมูล กฎ ระเบียบ คำสั่ง ต่างๆที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3 ตลอดจนการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งก่อน ระหว่างและหลังการเกิดภัยพิบัติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าเอกสาร คำสั่ง กฎ ระเบียบและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทบาทการปฏิบัติงานของฝ่ายทหาร และสังเกตศึกษากระบวนการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ 3 ทั้งที่เป็นเอกสารและบุคคล โดยเฉพาะบุคคลใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นผู้ปฏิบัติงานทางด้านฝ่ายการทหารที่ปฏิบัติงานในส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะ และนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรของหน่วย โดยมีสภาพแวดล้อมของปัจจัยภายในที่ได้พิจารณาใน 4 มิติ คือ มิติด้านกำลังพล ด้านงบประมาณ ด้านเครื่องมือปฏิบัติงาน และมิติด้านแผนการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพแวดล้อมของปัจจัยภายนอกได้พิจารณาใน 3 มิติ คือ มิติด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน

1. ด้านกำลังพล

1.1 จุดแข็ง : กำลังพลมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอด, กำลังพลมีความอดทนต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย, ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด, มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง

1.2 จุดอ่อน : ไม่มีความรู้ในการรวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์, กำลังพลขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีระดับสูง, ไม่มีศิลปะในการประสานงาน, ขาดความคิดริเริ่ม

2. ด้านงบประมาณ

2.1 จุดแข็ง : มีการกำหนดงบประมาณที่แน่นอนในการใช้งาน, มีการควบคุมกำหนดงบประมาณที่ชัดเจน

2.2 จุดอ่อน : การจ่ายเงินขาดความต่อเนื่อง, การเบิกจ่ายมีความล่าช้าจากขั้นตอนของทางราชการ, ไม่มีแผนสำรองในการจัดหางบประมาณมาทดแทน

3. ด้านเครื่องมือปฏิบัติงาน

3.1 จุดแข็ง : มีเครื่องมือพร้อมใช้งานอยู่ตลอด, มีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้พร้อมใช้งานได้ทันทีเสมอ

3.2 จุดอ่อน : ขาดแคลนเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีทันสมัย, เครื่องมือมีจำนวนจำกัดในการใช้งาน, เครื่องมือบางชนิดมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมกับนำมาใช้งาน, อัตรากำหนดการบรรจุครุภัณฑ์นานไป

4. ด้านแผนการปฏิบัติงาน

4.1 จุดแข็ง : มีกระบวนการวางแผนที่ชัดเจน, ปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้

4.2 จุดอ่อน : แผนการปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นแผนการปฏิบัติเฉพาะกิจกรรม ไม่ได้วางแผนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์, หากมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทำให้การปฏิบัติงานไม่สามารถปฏิบัติตามได้ตามแผน ซึ่งไม่มีแผนสำรอง, ขาดการวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

ผลการวิเคราะห์จากปัจจัยภายนอก

1. ด้านเศรษฐกิจ

โอกาส ปัญหาภัยพิบัติในปัจจุบันทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวในการป้องกันภัยมากขึ้น จึงเป็นโอกาสซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันภัยตนเอง จึงเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจในการใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะมารับมือกับภัยพิบัติต่างๆ

อุปสรรค บางพื้นที่ที่ไม่มีทรัพยากรในการซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันซึ่งเป็นถิ่นทุรกันดาร ทำให้การป้องกันภัยพิบัติปฏิบัติด้วยตนเองเป็นยากทำให้เกิดความสูญเสีย

2. ด้านสังคมจิตวิทยา

โอกาส ประชาชนในพื้นที่มีปฏิสัมพันธ์กันในการให้ความร่วมมือในการป้องกันภัยและเมื่อประสบภัย

อุปสรรค ส่วนใหญ่ประชาชนรุ่นวัยหนุ่มสาว ไม่ค่อยให้ความสนใจในการป้องกันภัยพิบัติ มักมีความประมาทในการใช้ชีวิตค่อนข้างสูง

3. ด้านเทคโนโลยี

โอกาส ประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติในพื้นที่โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล อินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความพร้อมเตรียมการป้องกันและรับมือเมื่อประสบภัย เทคโนโลยีนี้เองสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ มีการแจ้งเหตุให้เตรียมพร้อมล่วงหน้าได้

อุปสรรค อาจจะมีผู้ไม่หวังดีใช้เทคโนโลยีในการสร้างสถานการณ์ทำให้เกิดความวุ่นวายและเป็นภัยต่อความมั่นคง รวมทั้งสร้างความปั่นป่วนให้ผู้คนตระหนกตกใจเป็นเหตุทำให้เสียหายร้ายแรง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะควรจะนำผลการศึกษาศึกษาการบรรเทาสาธารณภัยที่เคยเกิดขึ้นจริง และได้ประสบมาในแต่ละพื้นที่ นำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้วางแผนในการบริหารจัดการซึ่งในแต่ละครั้งที่ประสบภัยพิบัติ จะมีความแตกต่างกันทำให้การบริหารจัดการในภารกิจก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพของเหตุภัยพิบัติ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านแผนการปฏิบัติงานบริหารจัดการ ในการบริหารจัดการเมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นจริงจะดูเหมือนมีการวางแผนเตรียมการไว้รองรับแล้วแต่แท้ที่จริงแล้วแผนที่ได้กำหนดไว้ไม่สามารถใช้กับในที่เกิดภัยพิบัติได้จริงเป็นบ้างกรณี ดังนั้นควรจะต้องเตรียมแผนรองรับโดยแบ่งออกเป็น ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ตลอดจนความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ โดยต้องมีการหารือกันทั้งสองหรือสามเดือนครั้ง เพื่อทำความเข้าใจกันเมื่อเกิดภัยพิบัติจะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้ตกลงกันไว้จะได้ไม่ซ้ำซ้อนกัน

2. ด้านงบประมาณ ควรจะจัดสรรกันไว้ส่วนหนึ่งจากงบประมาณที่ได้มาจากของเดิมที่ตั้งไว้ เมื่อกรณีฉุกเฉิน เมื่องบประมาณที่ได้ตั้งไว้ในกาช่วยเหลือหมดก็จะสามารถดึงในส่วนที่กันไว้มาใช้เพิ่มเติมได้ และควรแก้ไขกฎระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายงบประมาณที่ให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบภัยและผู้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อลดขั้นตอนในการเบิกจ่ายให้รวดเร็วและทันการณ์ ซึ่งตรงนี้จะเป็ผลพลอยได้ในกากระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

3. ด้านกำลังพล ในส่วนนี้กองทัพต้องพัฒนาศักยภาพของกำลังพล ซึ่งนอกจากพัฒนาร่างกายและจิตใจแล้วยังต้องฝึกทักษะพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยรวบรวมผู้มีประสบการณ์มาเป็นวิทยากรมาสอนเทคนิคการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดกิจกรรมและฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือจัดตั้งเป็นกองร้อยในด้านบรรเทาสาธารณภัยโดยบรรจุกำลังพลที่มีขีดความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานในด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติด้านสาธารณภัยอย่างได้ผล

4. ด้านยุทธโธปกรณ์ในด้านบรรเทาสาธารณภัย จากการที่ได้สำรวจทางกองทัพภาคที่3 อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้มีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน ซึ่งจากการตรวจอุปกรณ์ต่างๆ ยังสามารถใช้การได้แต่การใช้งานนั้นมีประสิทธิภาพที่ต่ำเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานานถึงแม้จะมีการซ่อมบำรุงอยู่เสมอ แต่ด้วยภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีความรุนแรงมากขึ้นประกอบเทคโนโลยีได้ก้าวไกลไปมาก จึงทำให้กองทัพขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาช่วยเสริมในส่วนนี้ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ดังนั้นต้องทำแผนการจัดซื้ออุปกรณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัยให้ทันสมัยและต้องทำแผนการซ่อมบำรุงให้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้งานได้และเหมาะสมกับภารกิจในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ